

ZPRAVODAJ ŠRÁMKOVY SOBOTKY

LEDEN - ÚNOR 1973

ROČNÍK X - 1-2

Po prvním roce nového volebního období

Více než rok uplynul od doby, kdy se organizace i občané vyjadřovali na předvolebních shromážděních k předloženému návrhu volebního programu Národní fronty, v němž byl nastíněn hlavní směr činnosti nejen národního výboru, ale všech organizačních složek Národní fronty. Po skončení uplynulého hospodářského roku bychom se proto rádi zamysleli nad jeho úspěchy i těžkostmi, které nás po tuto dobu provázely, a nad tím, co jsme již ze svých závazků splnili. Je samozřejmé, že předpokladem k docílení dobrých výsledků je kromě realizace úkolů ze strany národního výboru i aktivní účast jednotlivých organizací Národní fronty a vzájemná spolupráce všech občanů.

Již na posledních schůzích plenárních zasedání jsme hodnotili, že činnost jednotlivých komisí národního výboru byla všeobecně dobrá a že naprostá většina poslanců, aktivistů i ostatních funkcionářů odpovědně plnila slib, daný na ustavujícím zasedání národního výboru. Je třeba připomenout, že plnit tyto úkoly není vždy práce lehká, protože musí být řešeny i věci nepopulární, a je nutno ocenit, že každý, kdo je takto zapojen do veřejné práce, věnuje ve prospěch společnosti i svých spoluobčanů část svého osobního volna.

Bohatá byla v uplynulém roce politicko-výchovná i kulturní činnost, jež je navzájem koordinována v jednotném kulturně-osvětovém plánu. Přispěla k tomu významná výročí novodobých dějin, jakými jsou 55. výročí Velké říjnové socialistické revoluce a 50. výročí vzniku Sovětského svazu, oslavovaná společně pokrokovými, mírumilovnými a socialistickými silami celého světa. Důstojný průběh jako každým rokem měla též XVI. Šrámkova Sobotka, na jejímž zahájení se podílela jedna z dlouholetých přítelkyň našeho města, národní umělkyně Jarmila Glazarová. Poprvé byl v Sobotce uspořádán okresní sraz pionýrů, jehož mohutný průvod městem a pestrý dvoudenní program byl pro účastníky velmi přitažlivý a působivý.

Na úseku výstavby a zlepšování prostředí byla především zaměřena pozornost na akce, jež nebyly dokončeny v minulém období. Tak např. se skončily hlavní práce na opravě zámku Humprecht, ale bez vnitřních štukatérských prací a venkovní omítky, na něž se nepodařilo sehnat dodavatele. Předpokládáme, že tyto neprovedené práce se podaří zajistit v roce 1973.

Na stadiónu se dokončují řemeslné práce, byl zhotoven septik a provedena přípojka elektrické energie na budovu. Bylo uvedeno do provozu ústřední vytápění, takže je tím umožněno pokračovat i v zimním období v práci na vnitřních omítkách, které provádí stavební četa místního JZD. I přes nedostatek cementu se podařilo částku, plánovanou na tuto akci Z pro rok 1972, nejen splnit, ale podstatně překročit. S úplným dokončením výstavby stadiónu se počítá v letních měsících letošního roku, kdy bude předán tělovýchovné jednotě Sokol do správy. V návaznosti na to bude přikročeno též k budování kluziště, zařazeného do akce Z na letošní rok.

Hodně starostí od začátku minulého roku působila oprava zdejší ZDŠ, protože harmonogram prací nebyl během roku ze strany OSP dostatečně plněn. Levá polovina školy měla být předána do užívání 1. září, ale došlo k němu až v listopadu. Do učeben, které byly do té doby užívány, proto musela být postavena kamna, aby děti nemrzly anebo aby dokonce nemuselo být přerušeno vyučování. I přes tyto potíže se podařilo zpoždění dohnat, takže částka, určená na opravu v roce 1972, byla rovněž ke konci roku překročena a musela být kryta z rozpočtových prostředků národního výboru. Již se těšíme, že v příštím školním roce odpadne vyučování v provizorních třídách mimo školní budovu a že tím skončí utrpení dětí i učitelů a starosti rodičů. Oprava školy však byla nezbytně nutná, a proto je třeba se s těmito přechodnými těžkostmi smířit. Je třeba ještě dodat, že zároveň bylo provedeno zateplení pavilónu školní družiny mládeže.

Rekonstrukce elektrické rozvodné sítě, spojená s generální opravou veřejného osvětlení, pokračovala též zdárně a příznivé počasí umožnilo i na tomto úseku překročit limit prací, plánovaných na rok 1972. Je ovšem třeba, aby občané měli strpení při přechodném vypínání elektrického proudu, jež je nezbytné při provádění opravných prací.

Ani občanské výbory nezahálely a snažily se zpříjemnit životní prostředí úpravou prostranství. Na Stěblovicích si udržují čekárnu autobusů a vozovky. Za pomoci JZD byla upravena cesta na Babylon. Na Staňkově Lhotě byla provedena úprava cest ke Škalčudovým a Holanovým a zajištěny roury pro zatrubnění příkopu od Balákových k Blebtovům, jež bude provedeno svépomocí občanů. Poté bude pokračováno se zatrubněním až k Halbichovým na Benešově. Toto zatrubnění se provádí za účelem zřízení chodníku ze St. Lhoty do Sobotky. V Lavicích běžně provádějí údržbu vozovky a provozují osvětlovou a kulturní činnost v bývalé škole. V Zajakurách si upravili přístupovou cestu, v Čálovicích jsou ochotni vypomoci při vyasfaltování silnice přes náves a při zřizování vodovodu, dovolí-li to situace v zásobování vodou na Sobotecku. Ve Spyšově byla provedena demolice obecního domku a údržba požární zbrojnice a v letošním roce vypomohou občané při úpravě rybníka. Po skončení v současné době prováděných melioračních prací bude provedena úprava cesty z Velké do Malé Spyšové.

Velmi dobře si vedou občané na Benešově, kde po dodání potřebného materiálu si zatrubnili cca 60 metrů potoka a opravili vozovku Na zadní. V Sobotce se dokončují též práce na spojovací ulici od Holmanových na ulici Čálovickou a práce v ulici na Celné od stadiónu k novostavbě Linkových. Bylo provedeno částečné zatrubnění Čálovického potoka na Celné VIA rourami, dále položeny roury v délce 60 metrů před veteránární stanicí, kde bude zřízen chodník. Na Vodňanech byla zřízena část chodníku z obalované drtě; dokončení však nebylo možno uskutečnit pro naprostý nedostatek této drtě, která byla

v roce 1972 zajišťována pouze pro státní silnice. Podařilo se zajistit základnu rozkpaných chodníků ve městě. V budově mateřské školy byla provedena výměna nevyhovující podlahy za teracové dlaždice. Na koupališti byl zaveden vodovod až k chatám a zřízen z dlaždic chodník podél chat.

Převážná část organizací Národní fronty si vedla dobře a plnila a v mnohem případě překročila uzavřené závazky. Velmi dobře si v tomto směru vedl ČSŽ, který svůj závazek vysoko překročil, a to v kulturních pracích, na zemědělských pracích, na špičkových pracích ve Frutě a na komunikačních úpravách. Uspořádal několik zdařilých zájezdů, z nichž poslední byl uskutečněn na výstavu 50 let vzniku SSSR.

SRPŠ se účinně zasloužilo mimo jiné o urychlení postupu prací v ZDŠ, a to především při zhotovení septiku a vysekání zdiva pro elektrikáře.

Rovněž členové SČSP vysokým překročením svého závazku se zasloužili o čistotu města, úpravu prostranství a rodinných domků.

Velmi dobře je třeba hodnotit práci obou skupin ČČK, které dobrovolně a zdarma pracují na úseku zdravotnictví. Mimo jiné spolupracovaly při úklidu města před májovými oslavami, při zahájení provozu na koupališti, při sběru léčivých bylin a při okresním srazu pionýrů. Nejvíce hodin věnovaly pohotovostní službě v době žni. Při své práci nezapomněly ani na kulturní činnost.

Členové tělovýchovné jednoty Sokol se zúčastnili prací na úpravě hřiště u sokolovny a udržování hřiště u stadiónu.

Ani členové Mysliveckého sdružení nezaháleli a svůj závazek čestně splnili; provedli výsadbu lesních porostů v Humprechtě, kterou každoročně podle plánu provádějí a stávající udržují.

Zdařilou činností se může pochlubit i místní organizace Svazarmu, především uspořádáním 1. autocrossu v Sobotce; při jeho zajištění členové odpracovali 1500 brigádnických hodin. Upravili si dále střelnici, která bude výhradně sloužit předvojenské výchově branců. Podařilo se jim získat i hodně mladých členů, kteří se opravdu s chutí zapojili do práce. Vůbec činnost Svazarmu v Sobotce se slibně rozvíjí. Bylo zde též uspořádáno Krajské kolo českého poháru motocyklových soutěží na sériových strojích. Trať vedla Českým rájem a závěrem závodu byla na sobotecké autocrossové trati provedena jízda zručnosti. Zásluhou čilého AMK se ozvalo již jméno Sobotka několikrát z obrazovky televize ve spojitosti se jmény Havránek, Havří a Steiner. Jen více takových akcí, které slouží brannosti národa i široké veřejnosti.

Organizace, které jsou Městskému národnímu výboru v Sobotce podřízeny, tj. Komunální služby a Domovní správa, splnily úspěšně všechny hlavní hospodářské ukázkové a tím i jejich zaměstnanci přispěli k uspokojování

potřeb obyvatelstva na Sobotecku. Komunální služby také dokončily výstavbu obytné budovy při zahradnictví v Oseku.

Za dobrou a obětavou práci je třeba v neposlední řadě poděkovat i našim družstevním zemědělcům, kteří dokázali sklídit beze ztrát veškeré zemědělské produkty, aniž bylo nutno využívat nadměrných brigádnických výpomocí. Svě dodávkové úkoly čestně splnili a tím přispěli i svým podílem k zabezpečení výživy obyvatelstva. Kromě vlastních sklizňových prací byly zajišťovány i přípravné práce pro tvořící se kooperaci JZD Sobotecka.

Závěrem možno říci, že i když se v některém případě nedařila práce tak, jak bychom si přáli, převládají v naší společné práci zcela výsledky pozitivní, svědčící o tom, že jdeme správnou cestou a že koncepce volebního programu je reálná. Za to patří všem, kteří se o to zasloužili, ještě jednou srdečný a upřímný dík.

Ještě stručně se zmíníme, že z větších stavebních akcí, zahrnutých do volebního programu NF, nás v roce 1973 čekají zejména tyto:

- uskutečnit akce, nedokončené v roce 1972,
- dokončit výstavbu stadiónu a zřídit kluziště pro mládež,
- započít s výstavbou prodejny v oblasti paneláků v hodnotě 900 000 Kčs,
- zřídit akumulaci nádrží vody na Staňkově Lhotě,
- zajistit dodavatele na generální opravu Šrámkova rodového domu, kam má být přemístěna středisková knihovna,
- provést kanalizaci a komunikaci v Souběžné ulici a úpravu nové ulice na Celné,
- uskutečnit zatrubnění Benešovského potoka až na budoucí přeložku státní silnice,
- rozšířit hřiště u mateřské školy současně s přemístěním památníku odboje ke hřbitovu,
- úprava ulice na Nové Město, ke Škrobárně, pokračovat při zatrubnění Čalovického potoka přes Nové Město, a jiné drobnější práce při zvelebení města, závislé na závazcích občanů a organizací NF.

Práce nás čeká tedy dost a dost. Očekáváme, že i v letošním roce přikročíme všichni společně k plnění daných úkolů, jejichž úspěchy se přetvářejí v další růst životní úrovně. Dokazuje to názorně i poslední zasedání ÚV KSČ, které bude nesporně dalším podnětem ke zvýšení iniciativy a úsilí při efektivním rozvoji našeho hospodářství. Tím nejlépe oslavíme 25. výročí Vítězného února a zajistíme tak společně další zdroje ještě bohatšího a plnějšího života našich občanů. Jsme přesvědčeni, že této politice plodného a šťastného života v míru, směřující k všestrannému rozkvětu naší socialistické vlasti, budou napomáhat všechny členské organizace Národní fronty.

Václav Linhart

SOBOTECKÁ ŠKOLA NA PRAHU NOVÉHO ROKU

Rok 1972 přinesl základní devítileté škole v Sobotce mnoho starostí a obtíží, vzniklých v důsledku generální opravy budovy. Zejména začátek školního roku v září si vyžádal nadměrné úsilí od vedení školy, aby zvládlo jak organizaci vyučování, tak umístění všech tříd školy do náhradních místností. S pomocí MěstNV, školského odboru ONV a SRPŠ se zdařilo s týdenním zpožděním začít s vyučováním. Sobotecké veřejnosti je známo, že všechny třídy národní školy mají učeby mimo školní budovu a že první, druhé a třetí třídy vyučují na směny. K novému roku 1973 se přidala další svízele: prohořela část střechy školního povilónu, kde měla svou místnost čtvrtá třída, pro kterou se muselo najít náhradní umístění v tělocvičně. 15. listopadu 1972 byla předána do užívání zrenovovaná polovina školní budovy, kam se přemístily třídy II. stupně (6.—9. ročníky). Generální oprava školy nyní pokračuje v polovině budovy, kde bývala střední škola. Navzdory těmto starostem škola nezanedbala oslavy všech výročí, která připadla na závěr roku 1972. Učitelé si k nim dali osobní závazky, přestože téměř všichni zastávají různé veřejné funkce jako poslanci, členové komisií apod.

K oslavě 55. výročí VŘSR se sešly všechny třídy v sále spořitelny a důstojně oslavily i Měsíc československosovětského přátelství. O kulturní náplň oslav se postaral pěvecký kroužek, řízený učitelem Zdeňkem Matějkou; recitační výstupy nacvičily učitelky Marie Káralová a Alena Folprechtová. Ve všech třídách byly zhotoveny nástěn-

ky k 50. výročí vzniku SSSR a na velkém panelu ve výloze u Pekařů se žáci pochlubili dopisy od svých přátel ze Sovětského svazu. Sedmé, osmé a deváté třídy navštívily výstavu 50 let SSSR v Praze. Další akcí byla beseda o Sovětském svazu, na kterou přijela z Jičína sovětská učitelka. Pionýrský dům v Jičíně vyhlásil také soutěž v recitaci k uctění výročí vzniku SSSR. I na sobotecké škole proběhlo školní kolo a vítězové byli posláni na okresní soutěž do Jičína.

3. ledna 1973 jsme tedy začali nový kalendářní rok. Učitelé i žáky očekává mnoho práce, především ohodnotit pololetní činnost žáků, což vždy znamená mnoho uvažování a rozhodování. Žáci 9. tříd stojí před rozhodnutím, kam nastoupit po ukončení školní docházky. Byli informováni o možnostech umístění v učebních oborech, zájemci o další studium odevzdali své přihlášky. O jejich přípravu ke zkouškám pečují všichni soudruzi učitelé. Přejeme jim všem mnoho úspěchů.

Nový rok 1973 přinese naší škole — jak doufáme — dokončení generální opravy budovy, snad již koncem května. Na závěr školního roku uspořádají všichni žáci opět školní akademii. Do té doby nás však čeká ještě mnoho práce ve vyučování, dále oslavy 25. výročí Února, májové oslavy atd.

Závěrem přeje ZDŠ v Sobotce všem, kteří jí pomáhají a zajímají se o její práci a problémy, mnoho úspěchů a životní pohody v novém roce 1973.

Stanislava Kaprálová

Jednotný kulturní plán Sobotky na rok 1973

Plenární zasedání MěstNV v Sobotce schválilo na svém zasedání 20. prosince 1972 jednotný kulturně osvětový plán na rok 1973. Vypracovala ho školská a kulturní komise MěstNV, která vyzvala všechny závody a organizace ve městě k zaslání podkladů pro vypracování tohoto plánu. Otiskujeme z něho podstatnou část, aby občané i rodáči věděli, které kulturní akce jsou na letošní rok připravovány.

Především zde najdeme společné akce, na nichž se mají podílet všechny složky Národní fronty. Je to slavnostní zasedání MV KSČ, MV NF a MěstNV k 25. výročí vítězství čs. pracujících lidu 22. II., májová manifestace 1. V., lampiónový průvod k hrobu rudoarmejců 8. V., Mezinárodní den dětí 2. VI., lampiónový průvod k oslavě VŘSR a začátku Měsíce čs.-sovětského přátelství 6. XI. Na politicko-výchovné činnosti se má dále podílet kino vhodným výběrem filmů a středisková knihovna popularizací pokrokové literatury. K výročí narození V. I. Lenina se uskuteční pionýrský slib.

K dalším velkým úkolům bude patřit uskutečnění XVII. Šrámkovy Sobotky 1.—7. VII. pod heslem Dítě a poezie, práce na dokončení generální opravy Humprechta a reinstalaci muzejních sbírek, oslava MDŽ v březnu (ČSŽ), tradiční festival širokoúhlých filmů v květnu, další cyklus koncertů staré hudby na hradě Kostí (červenec a srpen) a školní akademie s výstavkou žákovských prací v červnu.

SRPŠ chystá na březen rodičovskou akademii, ČSČK na únor školení zdravotníků, SČSP rovněž na únor kurs ruštiny, ČSŽ kurs vaření v říjnu a kurs tance a společenské výchovy od září. Celoročně bude také pracovat Recitační studio Šrámkova domu, které se zúčastní recitačních soutěží a spolu s OB připraví tradiční šrámkovské matiné 21. I., večer k výročí Února 8. II., nastuduje Pohádku o Perutince 5. IV. a činnost v tomto roce uzavře předvánočním večerem v prosinci. OB připravuje cyklus vlastivědných přednášek o našem kraji, Baráčníci dvě kulturně historické přednášky a kulturní vložku na každou výborovou schůzi. Jednotlivé přednášky a besedy chystají dále ČČK [o činnosti Červeného kříže v SSSR],

Myslivecké sdružení (dvě besedy s filmem a přednášku pro mládež), SČSP (besedu o zájezdu do SSSR v červnu), Čs. ovocnářský a zahrádkářský svaz (ovocnářskou přednášku s filmem).

Středisková knihovna připravuje ve svých prostorách několik výstavek knih a Kniha s OB hodlá opět uskutečnit v prodejně Knihy výstavku uměleckých děl. ČSOZS chystá výstavu květin a ovoce.

Z dalších kulturních akcí SRPŠ uspořádá pro školu v květnu a v září představení loutkového divadla z Hradce Králové, ZDŠ připraví kulturní vložky ke všem veřejným oslavám. Každý měsíc také zajistí zájezd žáků do divadla v Mladé Boleslavi a jednotlivé třídy uskuteční školní výlety na konci školního roku. ZDŠ se také zapojí do všech soutěží dětí v okrese. Další zájezdy pro své členy i veřejnost připravují ČSŽ, Baráčníci, čtyři zájezdy zorganizuje ČČK [z toho v březnu pro děti do Krkonoš a v červenci do Polska].

Ze sportovních akcí připravuje Sokol na červen veřejnou cvičební hodinu, Svazarm také na červen autocross a během roku různé náborové závody mládeže ve střelbě ze vzduchovek a malorážek, v jždě zručnosti na malých motocyklech, v branné zdatnosti a náborové závody mladých modelářů a radistů. SRPŠ zajistí pro děti zimní lyžařský výcvik na horách.

Na závěr uvádíme ještě přehled chystaných tanečních zábav. 6. I. Myslivecký ples, 13. I. Věneček tanečních (ČSŽ), 20. I. Zdravotnický ples (ČČK), 27. I. Baráčnícký bal, 3. II. Ples motoristů, 17. II. Sportovní karneval (Sokol), 24. II. Sklářský ples (ZV ROH Bohemia), 3. III. Merenda (ČSPO), 10. III. dětský karneval (ČČK), v březnu Josefská zábava (ČSPO), 21. IV. Pomiázková (Sokol), 25. VIII. Posvícenská (Sokol), v září Václavská (ČSPO), 1. XII. Mikulášská (ČSŽ) a 25. XII. Štěpánská (Sokol).

Podle tohoto plánu bude tedy kulturní a společenský život Sobotky v letošním roce bohatý. Lze si jen přát, aby všechny akce byly hojně navštěvovány a aby se pořadatelé kulturních podniků pro soboteckou veřejnost stali i další závody a organizace.

Fráňa Šrámek a my

Univ. prof. dr. Otakar Matoušek, Praha:

Před druhou světovou válkou jsem pracoval v našem rozhlasu, kde jsem zakládal a vedl vzdělávací program. Založil jsem zde také album hlasů — byla to moje péče. Žel, že se z toho později tolik zničilo. Do tohoto alba jsem chtěl zachytit pro budoucnost hlas každého význačného člověka té doby. Tenkrát to nebylo snadné, technicky i jinak. Z těch, které jsem měl na seznamu snad jen u tří se mi to nepodařilo: u prof. Vejdovského, zoologa, kterému už bylo k devadesátce a stále odkládal promluvit, dokud se mu „nezlepší hlas“ — což ovšem bylo už marné. Za druhé profesora Velenovského, botanika, také blížícího se devadesátce, čilého, ale s fixní ideou, že nemůže promluvit tak, aby po jeho smrti tu jaksi létal v povětří jeho hlas. Přes osobní přátelské styky bylo marné ho přemlouvat a tajně natočit to tenkrát nešlo — nebyl mikrofon jako knoflík, to byly celé mašiny. A třetí, na koho vzpomínám, že za nic mi nevyhověl, byl právě Fráňa Šrámek. Odmítl, velmi krásně, mile, ale neústupně. Když nic nepomáhalo, šel jsem na Olgu Scheinplugovou, která s ním byla spřátelena. Ta mi dala Šrámkovu adresu — někde na konci Vinohrad či tam někde to bylo — že mohu říci, že mne posílá, ale že to bude stejně marné. A bylo. Osobně jsem se tak setkal se Šrámkem poprvé, ale Olgino jméno moc znamenalo. Dlouhé, dlouhé rozhovory, o všem hezkém; i knížky mi dal s pěkným věnováním, milý, ostýchavě srdečný člověk. Ale pokud šlo o zachycení hlasu pro archiv, vyšlo to nakonec stejně jako na začátku, jen s důvěrnějšími slovy. Tak trochu jako u Velenovského — nedovedl si představit, že až tu nebude, zůstávalo by po něm něco tak divného, jeho hlas — zanic ne.

Byla to škoda, zůstaly pro mne jen hezké vzpomínky na něho. Ostatně i Karel Čapek mi dal práci, a to vlastně nevěděl, že mluvím i pro archiv. Že — co vím jedinkrát — promluvil, v poselství míru Rabindranáth Thákurovi, rok

před smrtí, patřilo, řekl bych, k úspěchu, na který rád vzpomínám. Ale to, že se Šrámkem jsem neuspěl, je věčná, nenahraditelná ztráta — jen v duchu mi zní jeho měkký, tak milý hlas, ale poslechnout si ho nemůžeme.

Zasloužilý umělec prof. Eduard Milén, Brno:

Již jako student jsem miloval poezii, zejména Šrámkovu, básníka mého rodného kraje. Už jsem se s jeho tvorbou seznámil v brněnských Lidových novinách a dodnes se k němu vracím se stejnou láskou jako v mládí. Jsem rád, že Šrámkovy knížky „Ještě zní“ a „Když léto přihrává“ vyšly r. 1938 a 1944 u Borového s mými obálkami a těším se, že ve styku s vámi a s vaší prací ještě přispěji k uctění památky našeho velkého básníka.

Šrámkův náhrobek na soboteckém hřbitově

Foto: Ivan Houser

S NOŽEM V RUCE

Ten obraz nože v ruce není můj, je Šrámkův. Přesně řečeno, je z repliky spisovatele Jiřího Zlocha, dramatické postavy Šrámkovy komedie Plačící satyr:

„Dokud není co vysloveno, má to stále tvar všech věcí a ničeho, můžeš to uhnísti do krásy nebo do bolesti, kráčíš pod tím jaksi jen jak pod spasnou nebo smutnou hyždou, která se objevuje, mizí a znovu objevuje... ale je-li již co vysloveno, zabere to již své místo, je to pánovité, vymáhá to na nás, jde to přímo proti nám, s nožem v ruce — —“

Proti syrovému pohybu žité skutečnosti se staví dynamika jazykového tvaru, toho, co bylo vysloveno, verbálně zformováno; toho, čím je tato skutečnost, sama o sobě významově indiferentní nebo těkající, nadána smyslem a co funguje i jako hodnotový posel. Koneckonců to platí v opačném pořadí také o básnickém vyslovení, poezie vždycky má tuto funkci, jít proti nám, jít proti těkavému pohybu našeho žití a bytí, a vymáhat na nás.

Říci, že Šrámkova poezie takto fungovala, dokonce po několika generacích, je objevovat Ameriku. Ptát se, čím takto fungovala, v jakém směru a proti jakému pohybu šla se svým nožem, jak páčila její bodnutí na kůži Šrámkovy doby, hodilo by se spíše — jako historické zvažování jevu, který je historicky minulý: tvůrčí dráha Šrámkova kulminovala zhruba před půlstoletím, vloni jsme si připomínali, že uplynulo dvacet let od básníkovy smrti a devadesát pět od narození. Avšak Šrámkovo dílo — byt geneticky odlehle a uzavřené, byt mnohonásobnou konkretizací srovnané a pro naše povědomí nějak již označované — také dosud je, trvá jako poetický fakt. Bez ohledu na historické podmínky jeho podoby, bez ohledu na to, čím se stalo za dobu své společenské existence, můžeme je vidět i tak, jaké tu právě před námi je se svou intencionální dynamikou: jako poetický tvar, který se vymezil místem, jež zabral, a může jít „přímo proti nám, s nožem v ruce — —“

Určitá neurčitost

Co ze slovesného tvaru Šrámkova jde zjevně proti nám, co je v něm na prvý pohled nejnápadnější, je jeho metaforické vyjadřování, přirovnání, personifikace. S přímým významem slov fungujících jako obrazná pojmenování zpřítomňuje text výrazně skutečnost vnímanou smysly, všemi smysly, nejen to, co vidíme a slyšíme, ale i co chutnáme, čicháme a hmatáme. Šrámkovy metafory navozují leckdy konkrétní smyslový vjem — čteme-li např., že „srdce zachrastilo jak rozšlápnutý ořech“ nebo že běl plynového osvětlení „hrnula se ulicemi jak nazelenalý kouř“ —, častěji však v plynutí textu a ve svém nakupení vyvolávají metafory spíše obecný fakt smyslového vnímání a s ním i hmotnou skutečnost světa, kterou si přisvojujeme smysly. („Když vstoupili do zahrady, překotilo se to přes Jeníka jak zelená, šťavnatá vlna. Z malinových houštin sáhla po nich hořce navoněná tma; bolelo cosi v té tmě, sladce bolelo, jak tiché krvácení uzrávajících malin, a Jeník naběhl téměř husí kůží.“)

S aktem pojmenování — obrazným i neobrazným — vstupuje u Šrámkova vždy nejprve to, co má zjevně hmotnou povahu a co je smyslově uchopitelné. V povídce Živí a mrtví je i proměňující se citový vztah muže k ženě, která zemřela sebevraždou, vyjádřen pomocí zvukového, tedy hmotného faktu: jak se postupně proměňuje mužův způsob pronášení slovně stereotypní věty „Jediné slovíčko kdyby byla napsala“. V básni Sobotecký hřbitov je duchovní setkání s dávno zemřelými předky a krajany vyjádřeno formou návštěvy jakoby u živých lidí, popisem jejich podoby, chování, oblečení, gest, a celý tento hmotný konkrétní obraz nese námet spirituálně reflexivní: básníkovu tvůrčí poslání, jeho lidská závaznost vzhledem k lidské minulosti rodného kraje.

Oblasti reality, k nimž Šrámkova pojmenování svým přímým významem odkazují, jsou převážně z běžné zkušenosti, jsou to oblasti snadno dostupné představám, přírodní i civilizační jevy, s nimiž člověk přichází do styku svou elementární životní praxí: vítr, oheň, stromy, obloha, řeka, potrava, obydlí apod. Prvotní jazyková gestace Šrámkova textu odkazuje tedy nejen ke skutečnosti hmotné a smysly osvojované, ale i k přírodní a lidské skutečnosti elementární.

Výrazná a často několikastupňová obraznost odkazuje současně dovnitř jazykového a literárního tvaru, pouka-

zuje na něj jako na obraz, na svět verbálně vytvořený. Připomeňme si ze Stříbrného větru výjev Jeníkova setkání s Aničkou: „Byla tu. Šla proti němu. A slunce svítilo. A obloha byla plna stříbrných plachetních lodí, hudby na nich v tom okamžiku zahrály, z tisíců hrdel zněl odtamtud pozdrav.“ To je něco jako divadelní scéna, to je jeviště vybavené a osvětlené do podoby Jeníkova citového stavu, a se slovy „jeviště“, „scéna“, „dekorace“ i s jinými formami vyjádření přímo poukazujícími na zvláštní, vytvořenou skutečnost, na nikoli imitující, nýbrž poetický tvar, se setkáváme u Šrámkova často. Charakteristický pro to je motiv úvodní básně sbírky Splav, jímž je touha po přirozeném splynutí muže s ženou v lásce vyjádřena jako hledání adekvátně laděného prostředí, zamítání a konečné přijetí odpovídající „kulisy“. Šrámkova poezie před nás předstupuje jako ne-kopie skutečnosti, jako objekt slovně vytvořený a znaková skutečnost autonomní, jako to, co pohádka pojmenovává svým „bylo — nebylo“.

Pomocí metafory se dostávají do vztahu jedna skutečnost s druhou, po mostě podobnosti také může přecházet jedna věc v druhou. Ratkin (Stříbrný vítr) čte dopis, který Zachovi napsala Anděla, „písmo je šedé a neohrabané; Ratkin stále ještě hledí na ta písmena, ale teď jsou to malé jakési bytosti s široce rozevřenými, křičícími ústy; je tu také srdce a v něm vězí můž; ale jsou tu také divoce rozpuklé, vášnivé rty, červená pečeť hřichu“. Šrámkův text, ať v próze, básni nebo dramatu, je neustále takto pohyblivý, vzpomínka vchází do dění jako postava, představa zaujme místo reálné skutečnosti a hranice mezi realitou a snem je — pokud vůbec je — snadno prostupná. Ve válečné básni Cesta s Rombon se prolíná reálný obraz s vizemi, v Romanci je nejprve postaven proti všední životní skutečnosti snový příběh, a když je platnost jednoho snu zrušena, otvírá se zároveň průhled k obdobným snovým událostem dalším. Snový charakter nemá u Šrámkova jen tvorba z údobí Stříbrného větru, Splavu a Léta, snem se vyjadřují i agitačně vyhrocené skladby z jeho mladší sbírky Modrý a rudý i jeho poslední kniha básní Rány, růže.

Každé přirovnání, personifikace, metafora spočívají na principu věcné podobnosti, každé takovéto pojmenování je už svou povahou obsahově nejisté, přibližné i mnohoznačné, a každou metaforou je pak aktualizováno také to, co zůstalo pojmenováním nedotčeno. Síť metafor ve Šrámkově textu je síť náznaků, kterými jsou obebtkána prázdná místa nevysloveného, a tato prázdná místa mají silný sémantický náboj, provokují svou nevysloveností.

Ve Šrámkově pojmenování je „vždy chytře jen kousek objevu a větší kus tajemství“ — vyjádřeno slovy z jeho eseje Chvála jazyka — a připomeňme přitom, že „tajemství“, nápodvěď, náznak, neurčitost zdaleka nesouvisí jen s velkou frekvencí metafor. Výrazy jako „snad“, „kamsí“, „někdo“, „nějaký“, „jaksi“ omezují obsahovou určitost vyjádření, v dialogických scénách prózy splývá přímá řeč s nepřímou a polopřímou, čímž se znejasňuje výpověď o tom, co bylo v rozhovoru řečeno, v dramatech bývají leckdy znaky neverbální, masívně artikuluující (jako je gesto, zvuk hudebního nástroje, sluneční nebo měsíční světlo) významově více zatěžkány než slova dialogu — vzpomeňme z prvního jednání Léta na monolog Jana Skalníka, do něhož z vedlejší místnosti zaléhají zvuky koupele paní Valčí, nebo na závěr hry, kdy má poslední slovo atmosféra letní noci. V povídce Klavír a housle zůstává nevysvětlen motiv sebevraždy Vítovy matky, jen analogie její předsmrtné vášnivé hry na klavír a nynější Vítovy houslové improvizace naznačuje, co asi předcházelo sebevraždě; obdobně v povídce Popel naznačuje příběh matčin svou možnou paralelou, co v dceřině příběhu citového zlomu zůstalo nevyjádřeno; v téže povídce, při rozhovoru učitele Havránka s cizím mužem, nahrazuje věcnou informaci sdělení symptomů — známe chování obou mužů při rozhovoru, nikoli slova jejich dialogu — a touto metonymií se nejen naznačuje možný obsah scény, ale i aktualizuje její smysl.

Poetický tvar Šrámkova díla, svou jazykovou složkou vehementně odkazující k hmotné skutečnosti, ke smyslovému vnímání a k elementárním sféram lidské praxe — a tím i k tomu, co je určité —, je trvale otevřen směrem k tajemství, ke snu, k něčemu nevyslovenému i nedostupnému. Je trvale neurčitý svou nedosloveností. Je v trvalém stavu napětí, když s každým pojmenováním úměrně narůstá i množství toho, co zůstalo nepojmeno-

Miloš Janků: Návrh exlibris dr. Jaroslava Vitáčka. Lept 1971

váno. Vraťme se k slově Jiřího Zlocha o rozdílu mezi vysloveným a žitým, jež mu předchází, a řekněme, že Šrámkův poetický tvar — mající i vlastnost i autonomní obvod básnického vyslovení — nese souhrnem svých zámlk, náznaků a nedořečeností také význam toho, co vyslovenému předchází. Význam syrového životního pocitu. Význam toho, co setrvává na úrovni životní skutečnosti, jež nevyústila do racionálního aktu slovní formulace. Pod čím nadále kráčíš „jaksi jen jak pod spasnou nebo smutnou hvězdou, která se objevuje, mizí a znovu objevuje...“

Dvojpěv skřivánka a sýčka

U Šrámka jsme zavaleni představami hmotné skutečnosti a odkazy ke smyslovému vnímání — a čteme přitom nejčastěji o přejemných citových záležitostech. Protikladnost a napětí mezi vzdálenými jevy je vůbec nápadný úkaz Šrámkova díla, obdobně nápadný jako obraznost jeho vyjadřování. Polarita muže a ženy v mileneckých vztazích nebo v manželském soužití, mládí proti světu dospělých, jedinec v omezujícím tlaku společnosti, přehraha mezi rodiči a dětmi, a také kontrast lásky a lhostejnosti, vypjatého vzrušení a tupé nudy, souladu a disharmonie, touhy a deziluze, radosti a smutku — jme-nujme takto náhodně, schematicky a v jedné rovině to, co se v díle projevuje následností motivů, vztahy postav, námětem, dějovou konstrukcí, skladbou básnické sbírky a co v rozmanitých seskupeních nese i významovou křivku díla.

Se šrámkovskou „určitou neurčitostí“ jdou v jednom směru nejvíce ty kontrasty, které nevystupují odděleně, nýbrž jsou uvnitř jednoho jevu. Je Tomáš Perout žoviální výrobce žoviálních fejetonů a citově lhostejný manžel paní Valčí, jak se nám jeví na začátku komedie Léto, nebo je takový, jak se nám ukáže na konci hry, Člověk, který pod svou bodrostí skrývá jemný citový svět? Tomáš Perout není ani jedno, ani druhé, je to i ono. Cesta Jana Ratkina za poznáním lásky vede k vrcholům štěstí i bolesti, láska je souběžně to i ono. Žena, jejíž tvář prosvítá za básněmi Splavu, je něžná i krutá, je dárkyní života i zosobněním toho, co muže zabíjí a ubíjí, je naivní i vychytralá, oddanost a milostná zrada jsou v ní trvale do sebe zaklesnuty, celá se otvírá muži i celá zůstává cizinkou. Zrádce ze stejnojmenné básně Splavu zrazuje své město — ale je také sličný v své osamocení a odvaze; pruský důstojník, o kterém vypráví Jeníkovi babička na začátku Stříbrného větru, je i nepřítel, i krásný a dobrý člověk. V této podvojnosti je třeba také vidět známý Šrámkův antimilitarismus. Vojna a válka je nesmyslná mašinérie na zabíjení lidí a rozvracení života, vojna je ale také chlapství, kamarádství mezi muži, frajeřina, něco, co odjakživa v sobě nese příznak mužské síly, odvahy, dobyvačnosti. Verš „Nebudu voják. To bude krásné“ ze závěru básně Voják v poli a obraz chlapství v básni Jen ještě letos s posledním veršem „neskuhrej, chlape, jeď s nimi, zrejštaří“ symbolizují tyto dva krajní póly obsažené v šrámkovské vojančině.

V knize Kamení, srdce a oblaka, podává Fráňa Šrámek svou autostylizační charakteristiku slovy, že je jako spisovatel „taková nová species... trochu sýček a trochu skřivánek“, a stejným podvojným obrazem je v básni Básníkův hrob charakterizován rodný sobotecký kraj: „je to tu kdesi a snad vždycky už bylo, /skřivánkem zperleno jasně, kulichem zalká to náhle, / luční se rozběhne stezkou a v lesní zapadá tmáni“. Dvojpěv skřivánka a kulicha zaznívá nepřetržitě ze Šrámkova díla, významové protiklady jsou souběžně přítomny i v jednom jevu a jen způsob, do jaké polohy je daný jev právě pootočen a z které strany je osvětlen, dovoluje, aby na sebe strhl pozornost jeden z jeho protikladných významových pólů — aby ji na sebe strhl dočasně, zůstáváje nadále jen jednou ze dvou nebo více možností. Obraz objektivního světa, který se před námi otvírá v Šrámkově poezii, je významově neustálený, znamená to i ono a v jedné možné poloze setrvává jen krátkodobě a nepevně, snadno se zvraceje tam či onam. Podobá se té laňce, kterou ze dřeva vyřezává Jan Skalník (komedie Léto); je to smutná laň a „vidíš, tuhle očko jsem ti trochu seřízl... a už jako bys nebyla smutná... Vidíš, a přece jen jsi smutná“.

Co znamená ta významová a hodnotová labilita jevů v perspektivě Šrámkovy poezie? Stabilitu hodnot a významů vytváří společnost, utvrzuje ji životní konvence; významové konstanty a hodnotové hierarchie jsou nutnou součástí lidské civilizace, jsou fixovány ve společenském vědomí a také obsaženy v racionálním přístupu k realitě. Tím, že u Šrámka obsahuje věc v sobě více významových možností, že je to i ono, že snadno může změnou kontextu znamenat buď to, nebo ono, že předem nepřijala hodnotový přívlastek, nýbrž se uprostřed živého dění teprve stává nositelem té nebo oné hodnoty, to je něco jako regenerace naivního, prvotního pohledu na svět. Pohledu neuspořádaného a dosud nepořádaného. Pohledu neovlivněného danostmi a zvyklostmi společenskými, pohledu vymykajícího se tomu, co vnáší a ustaluje lidská civilizace, co s sebou nutně nese člověk, tvor společenský.

Dvojpěv skřivánka a sýčka je dvojpěv zaznívající z přírody, lidsky společenské bytí se na něm nepodílí.

Gesto přirozenosti

Laňka, kterou vyřezává Jan Skalník, je smutná, přestává být smutná a znovu je to smutná laň — mění svou podobu jenom v očích Skalníkových a jenom podle toho, jaké citové záchvěvy jí procházejí. Krajina, kterou projíždí student Ratkin cestou z nádraží do Mirova, je slunečná, veselá, a rázem přestává být pěkná, tvář krajiny se změní, když se otec dotkne Jeníka nepřijemnou otázkou. Významové kvality a hodnocení jevů se mění podle toho, jak se mění to, k čemu jsou vztaženy. A u Šrámka, jehož nazírání věcí a jevů je tvrdší a naivní, předspolečenské, nemůže být jiného základního vztažení než relace k individuu. Lidská svébytná individualita, obvod tohoto života tohoto spontánního já — to je první, často jediná konstanta, to je východisko hodnocení a primární činitel zvýznamnění.

Hrdinové Šrámkových próz a dramát i lyrická hrdinové jeho básnických knih jsou rozmanitě kreace té individuální konstancy. Jsou neklidně ustrojeni, city Šrámkových postav jemně vibrují, hladina jejich životního pocitu se zvlní pod sebemenším nárazem, proto i ty náhlé přechody a výkyvy v hodnocení a ve významovém uchopení toho, co se nějak dostane do jejich obzoru. A přesto souhrnem těchto těkavých zvrátů neprochází rytmus svévole, tak jako odmítnutí konvenčně ustálených hodnot neznamená ztrátu jakékoli představy o kladu a záporu. Anička dává Ratkinovi samozřejmě svou lásku, a příštího dne „už neví, proč by měla přijít ještě po druhé, už není čeho ke kráse přidat, abys to nezkazil“. Pozitivní i negativní podoba jejího erotického vztahu se řídí jejím vzpínáním po „kráse života“ — a je v tomto motivu jenom individuální chtění, jenom nahodilost, svévole? „Nejsem nějaká moudrá, nemyslete si. Není v tom žádné moudrosti, co povídám,“ pokračuje Anička v loučení s Ratkinem. „Ale v lesích jsem se leccemus naučila.“ Spontánní já Šrámkova hrdiny neobsahuje racionální prvky (je vysloveně aracionální), není však ani svévolné, ani nadosobně nepodmíněné. Má bytostné zakotvení v přírodě, přírodou jsou dány jeho životní normy: v lesích jsem se leccemus naučila, říká Anička, když hovoří o své lásce i ne-lásce k Ratkinovi.

Užíváme-li slova životní norma v souvislosti se Šrámkovým hrdinou, užíváme ho jen obrazně. Tyto „normy“ jsou dány přírodou, jsou přirozené, je to přirozenost — tedy i to, co není věcí rozumového poznání a pojmu. Přirozenost Šrámkova hrdiny není množina definovaných modelů jednání — spíše základní orientace v prostoru, směrová direktiva, jejíž realizace vždy postupuje ad hoc, podle terénu, v němž se provádí. Úchytky od směru jsou nutné, zbloudění možné.

Poetický svět Šrámkův nezná potom ani hodnotový horizont předem daný nebo jednou provždy ustálený. Má však hodnotový horizont vytvářený — tušený, chtěný, dobývaný i unikající — a životní pohyb, jímž se vytváří, je řízen tím, čím člověk splývá s přírodou, co je v člověku také ještě příroda, co je v něm schopné přirozenosti. V tomto smyslu je mladý, dospívající člověk nejspíše a nejbohatěji lidský — nikoli pro pouhou biologickou kvalitu mládí, ale protože je dosud nejméně zaplněn obsahem lidsky společenského bytí, a tím i potenciálně nejvíce otevřen přírodě a obdařen schopností uskutečňovat přirozené životní normy. Mladí hrdinové Šrámkovi — například Ratkin, Skalník — zosobňují nejzřetelněji naivní aktivitu člověka-přírody, spontánní aktivitu smyslotvornou, která strhává s jevů, lidských vztahů, společenských institucí, zvyklostí a představ nálepky konvencionalizovaných významů a v takto vyprazdňovaném prostoru se chce znovu, po svém, po přirozeném, zmocňovat smyslu toho všeho. Zmocňovat se tím faktu života, dobývat „krásu života“ svým gestem přirozenosti a na ně vsadit vše.

V komedii Léto se vlastnosti jednotlivých postav a vztahy mezi nimi odkryjí a vyhrtí, obnaží se, co je v nich zaseté nebo možné, a podnětem toho je osobnost Skalníková, její gesto přirozenosti. „Podivný nepokoj“ vychází z něho a zasahuje vše, s čím přijde do styku, přenáší se na toto vše, co se předtím vyjímalo jako neudivující, zklidnělé, hotové. Takováto gesta vesměs dynamizují Šrámkovu tvorbu, teprve gestace přirozenosti tu naplno odkrývají zmíněné skryté protiklady, vyhrtí kontrasty, navodí konflikty, zruší nebo přeskupí hierarchii, zneklidní. Zdrojem „podivného nepokoje“, dynamizátorem a tvůrcem smyslotvorných událostí a významového dění je gesto přirozenosti i tehdy, kdy nenavozuje konflikt a neprojevuje se vnitřním agresivním pohybem, nýbrž kdy se naopak stává výrazovým nositelem souladného pocitového stavu, výrazem toho, čím je člověk v té chvíli jednoduše a totálně vyplněn. Připomeňme si tu básně ze Splavu: setkání dítěte s krásou při hře [Dítě si hraje]; radostná únava po tvořivém styku s hmotou a přírodními živly [Má kovárna]; samodruhá žena [Advent]; dívka uvědomující si své ženství [Dívka]; individuální smutek ze života, v němž je obsažen i pocit souznění, bratrství mezi lidmi [Kdybych byl pastevcem koní].

Gestace přirozenosti je v celém Šrámkově díle, jen její doprovodný obsah se obměňuje a intenzita se různí. Může v ní být spoluobsažen vzdor, provokace (viz mladou Šrámkovu tvorbu), může v ní být vzepětí do smyslově omamujícího snu [jenž „hledá svět osmahlých, dmoucích se tvarů, / hledá svět syrové, úderně krásy, / zem, která v plápolu puká a v líjaku kouří...“], může v ní být jak nonkonformismus, tak enkláva iluze (povídka Oklamal).

V tom, jaký obsah spolu nese gesto přirozenosti a jak intenzivně se projevuje, odráží se zřetelně vnitřní vývojová dráha Šrámkova díla, avšak sama gestace je trvalým úkazem, neproměnná zůstává též její podstata. Gesto přirozenosti vždy — buď vysloveně, nebo implicitně — je iniciátorem vpádu člověka-přírody do obvodu člověka-společnosti. Gesto přirozenosti působí, že se dočasně protnou dva kruhy vymežující dvě polární oblasti člověka. Protnou se k nesplynutí a k nedohodě, protnou se k rozlišovací konfrontaci, jíž se výrazně profiluje člověk-příroda.

Dvojitý čas

Řekneme-li gesto, vybaví se nám představa okamžiku, nepatrného časového úseku. Tak se i projevuje Šrámkův poetický svět, skládá se z okamžikových zablesknutí životního pocitu, z náhlých přechodů a výkyvů pocitového stavu, které jsou reálnými časovými jednotkami takřka neměřitelné. Řekneme-li gestace, opakování gest, máme představu rytmu, pravidelného či nepravidelného, máme představu nějak určeného a členěného časového průběhu. Jaký časový rytmus vnáší gestace přirozenosti? Neboť čas, to je také perspektiva konečného smyslu.

Mluvme o Stříbrném větru, ačkoli nám nejde o výklad tohoto díla. Děj románu postupuje v přímém časovém sledu od dětství Ratkinova po jeho mužskou dospělost. Ratkinovy výpravy za „krásou života“ začínají — zjednodušeně řečeno — zvraty bolu a radosti a končí vyzývavým přijetím faktu života jakožto souběhu bolu a radosti. K Ratkinovu prvotnímu hledání smyslu života a vyrovnávání s představou Boha se jako paralela přimyká epizoda strýce Jiřího, který také hledal smysl života a končí sebevraždou; k Ratkinovým cestám za láskou se přimyká jako paralela epizoda milostného ztroskotání profesora Ramlera, který kdysi také slyšel „stříbrný vítr“. Ratkinovy výpravy za „krásou života“ nejsou nikdy s konečnou platností uzavřeny a vyřešeny, jeho gesta přirozenosti se opakují v periodicky nepravidelném zdvíhu a poklesu. Úplnou podobu časové linie, po níž probíhají, je možno z Ratkinova příběhu odvodit jen s přihlídnutím k paralelám tohoto příběhu a k jeho naznačenému obzoru, jen s přihlídnutím k osudu životních ztroskotanců, strýce Jiřího a profesora Ramlera: linie, kterou takto odvodíme, je uzavřena do kruhu. V poetickém času románu se tak stýká a protíná progresivní časová přímka, která odpovídá naší běžné zkušenosti s časem — čas postupuje od minulosti přes přítomnost do budoucnosti —, a časový rytmus uzavřený do kruhu, čas cyklický.

Člověk jako tvor společenský žije v čase historickém, přímočaře progresivním, zatímco časový rytmus přírody — periodicitu zrození a smrti, dne a noci, střídání ročních dob — vnímáme jako čas do kruhu se otáčející, jako čas cyklický. Obojí tento čas vytváří společně poetický čas Šrámkova díla, poměr jednoho ke druhému je obdobný tomu, do jakého vztahu se u Šrámkova dostává příroda a společnost, a tak jako je konfrontační setkání těchto dvou oblastí vedeno ze strany přírody, tak je i cyklický čas spjat s gestem přirozenosti, je vlastním časovým rytmem gestace přirozenosti.

Promítněte si Ratkinův příběh pouze na přímku naší běžné zkušenosti s časem vpřed postupujícím a zahrňte do perspektivy tohoto příběhu i data obsažená v souběžných osudech strýce Jiřího a profesora Ramlera. Označíte pak pathos Ratkinovy osobnosti za marný: mladé Ratkinovy výpravy za „krásou života“ skončí v jeho dospělém věku nejspíše obdobným koncem jako výpravy těch dvou životních ztroskotanců. Přijměte však cyklický pohyb času, jenž z „bouřliváka“ a „ztroskotance“ činí dvě fáze téhož, zůstaňte uvnitř přírodního rytmu, v němž se do kruhu opakuje střídání léta se zimou a zimy s létem. Přestanete se pak ptát — a to se týká celého Šrámkova, nikoli jen Stříbrného větru —, co se „vyřeší“ tím, co uvedla do chodu gestace přirozenosti (ovšemže „nic“ — počítáno kupeckými počty): neboť smysl tohoto gesta je v něm samém. Vyjadřuje člověka v jeho také nutném obvodu přírody a v jeho aktu přirozené lidské regenerace. Vyjadřuje jednu fázi cyklu, vyjadřuje s ní i trvale se opakující schopnost člověka individuálně usilovat o tuto obnovu, prolamovat se do sféry člověka-společnosti, proklamovat se v ní — svou radostí i smutkem, vítězstvím i prohrou, celým objemem svého podivně nepokojného já. Avšak nejen to. Gesto přirozenosti je gesto individua, tak jako je převážná část Šrámkovy tvorby svět individuálního pocitu života. Toto gesto, jímž „nic se neřeší“ v rozměru individua, stává se zjevnou hodnotou v celkových lidských rozměrech, jím se do kolektivitu lidí v permanent-

ních cyklech vnáší to, čeho je tu k lidskému bytí permanentně také potřebí — přinejmenším pro vědomí druhého pólu, pro schopnost údivu nad prostým faktem života, pro možnost usilovat o obnovu celistvého člověka.

Mýtus?

Vyšli jsme od Šrámkova výroku o vztahu mezi skutečností jen prožívanou a slovním vyjádřením této skutečnosti, které jde proti ní, „vymáhá“ na ní, — a skončili jsme u vztahu mezi přírodou a společností, který se usku- tečňuje uvnitř lidského pocitu života, u vztahu, jímž člo- věk-příroda také „vymáhá“ na člověku-společnosti. Na cestě, kterou jsme prošli, setkali jsme se několikrát s ob- dobnými vztahovými dvojicemi, kde se protikladné jed- notky do sebe zaklesávají tím, že jedna míří proti druhé. Všechny tyto dvojice bychom mohli převést na společný model, pokud bychom je viděli jako jedinstvě seřazené vedle sebe nebo nad sebou. Avšak mezi tím, od čeho jsme vyšli, a tím, k čemu jsme dospěli, je zrcadlově převrá- cený vztah. Nejprve slovním vyjádřením (nebo literárním dí- lo), tedy to, co se uskutečňuje jen na pozadí konvencio- nalizovaných forem společenské komunikace, staví se proti syrové, spontánní, systémově neformované životní skutečnosti, „vymáhá“ na ní. V konečné fázi — v naší konečné fázi — „vymáhá“ člověk-příroda na člověku- společnosti, poměr toho, kdo se staví proti komu, se převrací, tentokrát neuspořádané, spontánní, neformova- né jde proti tomu, co je zformováno, konvencí uspořáda- no, co je stabilizováno lidsky společenským bytím.

— To jen jako příklad toho, co je až na dně, v samých zá- kladech, na nichž stojí celá budova Šrámkovy poezie: vztahové dvojice protikladných jednotek se neřadí prostě k sobě, nad sebe nebo vedle sebe, nýbrž se vzájemně vy- važují tím, že se jedna vztahová dvojice váže ke druhé v zrcadlově převráceném poměru sil mezi jednotkou aktivní a pasivní. Prostorově vyjádřeno, že v jednom pří- padě míří pravá strana proti levé, podruhé levá proti pravé a že se tyto dva výboje dostávají do vzájemného sepětí.

V tomto základním principu se setkává veškerá umě- lecká tvorba Šrámkova. V něm také hledíme východisko, ptáme-li se, čím je podmíněno to osobitě „šrámkovské“. co dobře známe ze čtenářské zkušenosti a co se také skládá do řetězců vzájemného vyvažování: každé Šrá- mkovo dílo je zřetelně literaturou, je zřetelně uchopitelné za své nezastírané „bylo — nebylo“, a přitom význa- mově splývá se syrovou životní skutečností; z obvyklé, důvěrně známé životní skutečnosti jsou stavební kameny této poezie, a z těchto kamenů vyrůstá svět tajemství, snu, svět neobvyklý a neběžný; svět neobvyklý, neběžný, předivo jemných pocitových stavů je agresivně zaměřeno proti kompaktnímu bloku vžitých představ a hodnot; a tak dále. Svým významovým pohybem jde Šrámkova poezie právě tak proti nám, jako se od nás vzdaluje a volá nás za sebou. Vypovídá o zvláštních individuálních osu- dech, pocitech a prožitcích, a my přijímáme tuto výpověď jako výpověď pro sebe, pro všechny naléhavou, jako vý- pověď s obecnou platností — má pak i schopnost formo- vat nás do své podoby, „udělat celou šrámkovskou gene- raci“, jak to řekla o minulém působení Stříbrného větru Marie Pujmanová.

Dodejme ještě jedno. Princip, který je zabudován do stavby Šrámkovy poezie a který jí dává i schopnost pů- sobit jako obecně platné a obecně závazné sdělení, je totožný s formačním principem, jenž je společný všem mýtům přírodních národů, a tyto mýty si ve svém pro- středí a ve své společnosti také kladou nárok na to, aby jejich výpověď byla přijímána jako poselství obecně zá- vazné. Víme, že Šrámkova umělecká tvorba prokázala obdobnou „mýtotvornou“ možnost, schopnost být čtena jakoby mýtus: nad rozličným poetickým sdělením Šrá- mkových básní, povídek, dramát zaznívala čtenářům jedno- stejná zobecňující výpověď, zvláštní smysl Šrámkových uměleckých děl byl pohlcován jakýmsi romantickým mý- tem rousseauovské přírodnosti, přirozenosti, smyslovosti a čiré citové aktivity. Tento mýtus šel i přes přehradu oddělující fyzickou osobu tvůrce od jeho díla, takže i člověk Šrámek byl překreslován do podoby takto čtené své poezie; mytická výpověď byla promítána i do lidské tváře básníkovy. Přečtete si Čapkovy slavné portréty Šrámkovy, je tam ten mýtus obsažen celý, přečtete si vy- pravění Františka Kubky (v knize Na vlastní oči) o Šrá- mkově návštěvě v Lánech a vycítíte, jak je tento obrazek „civilního“ Šrámkovy psán i se záměrem odmytizovat básní- kův portrét, i s pozůstatky mýtu.

Srovnání s dávnověkým mýtem je ovšem nutno dovést do konce. Mýtus přírodních národů rovněž vyjevuje sku- tečnosti sobě odporující (vyjevuje například rozpory, s nimiž se člověk setkává, když vedle své běžné životní zkušenosti postaví podobu daného společenského pořá- dku a platné zásady kosmologické). Vyjevuje je však pro- to, aby je učinil patřičnými, aby svou výpověď harmoni- zoval člověka, obnovil v něm soulad mezi nesouladnými daty poskytovanými empirickou praxí, společenským uspo- řádáním a panujícími představami o světě. Mytická vý- pověď odkazuje ke kompaktnímu hodnotovému systému, a zpřítomňujíc ho v jeho univerzalitě, zpřítomňuje i jeho schopnost kvalifikovat pocíťované rozpory jako nutné a náležité. Šrámkovský „mýtus“ proti tomu nejen nesank- cionuje to, co je, nýbrž jak odmítá hotové hodnotové uspořádání, vzpíná se po jiném, tušeném, chtěném světě hodnot. Toto zneklidňující chtění, směřující ven z toho, co je, představuje nejvlastnější jádro šrámkovské „mytic- ké“ výpovědi — rozuměj tedy: výpovědi odkazující k před- stavě o existenci hodnot. Byla-li Šrámkova poezie čtena v své době jako mýtus, byla tehdy přijímána na pozadí představ o nenáležitosti existujícího hodnotového uspořá- dání, jako výpověď o tom, že „to není v pořádku“, jako výpověď zneklidňující a odkazující jinam, než kde je právě přítomná společenská skutečnost. Proto se také v Šrámkově poezii — ať již proti buržoazní společnosti protestovala svými zjevnými výzvami, nebo svým smem — mohly poznávat nejen progresivní síly jeho doby, ale i budovatelský elán mladých lidí po únoru 1948.

To je však již odkaz ke Šrámkovi historickému, a o tom jsme dnes nechtěli mluvit, ani jsme nechtěli hodnotit. Chtěli jsme jeho tvorbu uvidět jenom tak, jaká právě před námi je se svou intencionální smyslotvornou dyna- mikou, se svými vlastními, trvajícími schopnostmi jít „přímo proti nám, s nožem v ruce —“.

Mojmír Otruba

Fráňa Šrámek a Emil Axman. V roce 1972 jsme při 95. výročí narození a 20. výročí skonu národního umělce **Fráni Šrámkovy** vzpomínali i 85. výročí narození hudebního skladatele **Dr. Emila Axmana**. Fráňa Šrámek a Emil Axman byli sousedé, bydlili nedaleko. A přece oba plaší a samotářští umělci se osobně nestýkali. Emil Axman miloval Šrámkovy verše a také je zhudebnil. Jeho „**Sobotecký hřbitov**“ je hudebním dobásněním této oslavy na- šeho hřbitova. Nedošlo však k setkání. Emil Axman po- věsil hotovou skladbu Fráňovi Šrámkovi na kliku a neod- vážil se osobně ji odevzdat. A Fráňa Šrámek opět nezašel sousedovi osobně poděkovat, napsal mu raději děkovný dopis. Tak ctili svou osamělost tito velcí umělci. Dnes, po tolika letech, neškodí si to připomenout. Jar. Šulc

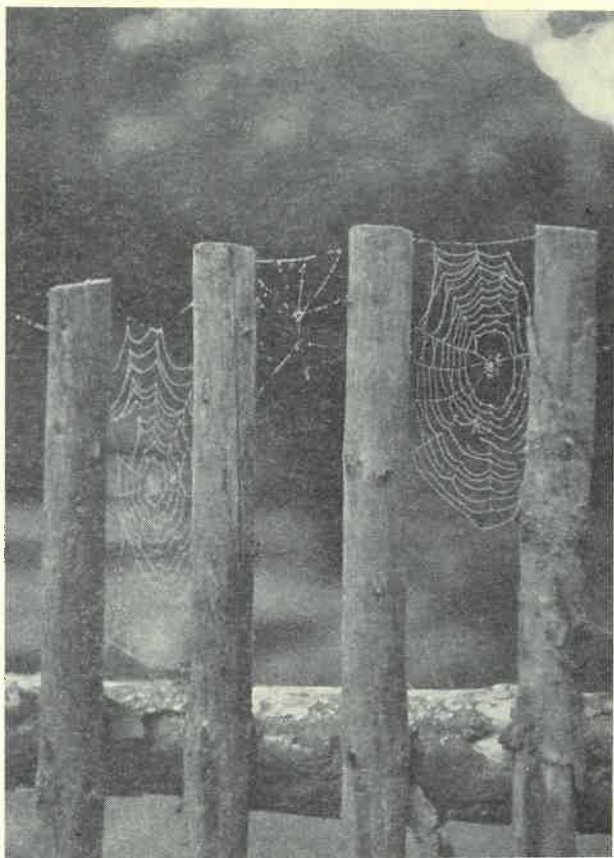
XVI. Šrámkova Sobotka — zakončení poetického odpoledne u hrobu Fráni Šrámkovy

Foto K. Samšiňák

Sobotka z věže kostela

zářít

Jubilejní improvizace

(RNDr. Karlu Samšiňákovi)

Jsou různé lidské lásky:
někdo miluje voňavé kvítí,
jinému zase učarují
cizopasníci — paraziti.

Někdo se rád s pěknou dívkou
v kole při muzice zatočí,
druhému zas učarují
jen nevhlední roztoči.

Proto dnes k slavné padesátce
ať můj verš to stručně vypoví:
přijijme na zdraví Samšiňáku Karlovi.

A už jenom krátce
nechť můj vinš to skromně vypoví:
zdraví a štěstí Samšiňáku Karlovi!

J. Š.

Hádejte: Dr. Karel Samšišák v okamžiku, kdy mu spoluúčinkující shodil pracně postavené kulisy v loutkovém divadelku nebo po přečtení následujících řádků?

Foto: Mil. Šulc

K padesátinám

Padesátiny našich rodáků a přátel ve Zpravodaji zásadně neuvádíme. Všimáme si jubileí zasloužilých mužů a žen teprve od 65 let věku výše, kdy už jejich dílo vyvrcholilo a vyžaduje si hodnocení. Dnes však činíme výjimku, protože jde o výjimečný případ a chceme nikoliv hodnotit, nýbrž spíše podat příklad a vzor toho, jak mladý a čilý může být i muž, který už „viděl Abrahama“.

Jak však začít? Snad slovy, která spatřila světlo světa již r. 1947 v soboteckém časopise TeePee: „A ty, Karle Samšišáku, hubený obrýlenče, který jsi přes vážný zájem o přírodovědu měl smysl pro každou taškařinu a nebyl-li jsi náhodou jejím původcem, jistě jsi měl na ní aspoň účast — co z Tebe udělalo těch deset let? Vážného studenta, který i na vysoké škole zůstal věren své zálibě — přírodním vědám... A o oblíbě, tolik důležité u mládeže, ani nemluvíme! Potřebuje-li se něco zařídit — jdi na Káju, Kájus to zařídí. Ano, K. Jus udělá všechno, když na to má čas.“

To bylo napsáno, když bylo Karlu Samšišákovi 24 let — a platí to i dnes, když mu je padesát. Věřte nebo nevěřte, 2. ledna 1973 mu bylo padesát. Za tu dobu mu přibýlo trochu šedin ve vlasech a ani takový hubeňour už není, před jméno mu náleží zkratka akademického titulu RNDr. a za jméno si píše zkratku vědecké hodnosti CSc., ale jinak je stále stejný, není na něm nic z toho, co vyznačuje lidi tohoto věku, žádný rozšafa, žádný usedlík, žádný rozumbrada. V jeho očích, gestech, řeči a zájmech se projevuje stále chlapec, živý, neposedný, náchylný k romantickým šprýmům a taškařinám. A přece je vědeckým pracovníkem světové proslulosti, jeho pracovištěm je akademie věd v Praze.

Nyní asi čtenáři očekávají seriózní článek, v němž by bylo zhodnoceno 50 let života a vykonané dílo. Jubilant by si také takový článek zaslouhoval, článek by měl vyjít právě v našem časopise, vždyť dr. Samšišák je jeho nejvěrnějším a nejčastějším dopisovatelem a spoluvtvořcem. Ale kdo by měl tento článek napsat? Odborník-přírodovědec, jenž by se rozepsal o desítkách entomologických studií, zejména o roztočích a mravencích, které vycházejí v mnoha cizích jazycích, o vědeckých sympozích v Polsku, Anglii, Maďarsku, Sovětském svazu, Číně, na nichž dr. Samšišák přednášel, o jeho vědeckých kvalitách a organizačních schopnostech, pro které byl zvolen generálním sekretářem světového kongresu entomologů v Praze r. 1970? Či historik umění, který by sledoval zásluhou práci Karla Samšišáka v této oblasti? Loutkář, který by mohl psát o Samšišákovi-loutkoherci i historikovi loutkového divadla? Muzejník, jenž by zhodnotil jeho teoretickou i praktickou činnost v muzejnictví? Památkář, který by pojednal o množství zásluhných zásahů dr. Samšišáka při ochraně přírodních i historických památek? A to stále ještě není dotčen Samšišák-teoretik i praktik fotografického a filmového umění, turistický činovník a cestovatel, sběratel pohlednic, drobné grafiky a lidového umění, veřejný pracovník (zastává různé funkce v ROH, SRPŠ, ale dovede se také starat o své spoluob-

čany jako domovní důvěrník), přítel umělců a organizátor jejich výstav. Velmi vděčné kapitoly by se daly napsat také na téma dr. Samšišák-otec a Kája Samšišák — pracovník mládežnického hnutí. Velký úspěch by jistě měla i studie o Kájusovi-humoristovi, zpěvákovi, předním činiteli Klubu dejvícko-soboteckého přátelství a neodolatelném vypravěči veselých historek (jistě znáte alespoň tu o Píďovi na Humprechtě, o šífech pana Ševra a jeho kouření na Kostí, o lapači střel v děčínském muzeu či o návštěvě muzea českolipského, o tom, jak byl student Samšišák zapsán do sobotecké městské kroniky či jak se zapojil k Baráčníkům, jak do Humprechta přiletěly první kukačky atd.). O tom všem by bylo možno psát — a ve všech těchto příspěvcích by bylo jedno společné — nějakým způsobem by se dotýkaly Sobotky.

Neboť Karel Samšišák především byl a je věrný Soboták. Zde začínal jako malý studentík sbírat pod dohledem pana důchodního Šulce (který byl přesně o 50 roků a 1 den starší) broučky a mravenečky, ze Sobotky a okolí je mnoho námětů jeho odborných i populárních statí, ví o každém vzácném stromu či porostu, zná naleziště třeba kudlanky nábožné, určil několik druhů mravenců v mládežovském lese a zvláštností včel na Babyloně, zde také objevil několik nových roztočů, které pojmenoval po svých přátelích. Ale dovede i poradit, jak se zbavit nevítaných hostů, jako jsou mravenci, vosy nebo sršně, kteří se usídlili v lidských obydlích. V Sobotce také hrál loutkové divadélko, muzejničil a skautoval, s dr. Aloisem Kafkou napsal turistického průvodce, redigoval vlastivědné sborníky, sem se stále vrací jako obyvatel Šolcova statku a spoluorganizátor Šrámkových Sobotek a různých výstav, sem přivádí vzácné návštěvy z celého světa. Není tu sochy na návších nebo v polích, kterou by neznal, neurčí, neofotografuje. Stejně dobře ovládá detaily z literárního života v kraji. Nic mu neujde a o všem, třeba o mrtvém kameni, ví něco zajímavého, až člověk žasne, jak všechny tyto znalosti a koničky může sloučit v jedné hlavě. Vysvětlení — aspoň částečné — této bohatosti zájmů je hledat v tom, že už od útlého dětství povzbuzován rodiči sytil svou zvědavost četbou, stykem se zkušenými rádci, nikdy neustrnul, nespokojil se s dosaženým, obohacoval se novými a novými zájmy a ušlechtilými koničky i všestrannou činností ve vědeckých organizacích i v pražském kruhu soboteckých rodáků. V tom je tedy dr. Karel Samšišák příkladem a proto jsme mu věnovali těchto pár řádků. Ať se třeba rozvzteká (to umí také), bude to jen potvrzením jeho impulsivní mladosti a jaroosti.

Kájo, asi jsme měli Tvé jubileum oslavit jinak, důstojněji a vážněji. Ale takhle snad cítíš nejlépe, jak Tě máme v Sobotce rádi, jak si Tě vážíme a jak Ti děkujeme za vše, co jsi pro nás udělal a ještě uděláš. A uznej, že jsme na Tebe zdaleka všechno neprozradili — třeba jak jsi ochotničil nebo že jsi znal osobně Fráňu Šrámka. K Tvé padesátce otiskujeme několik Tvých zdařilých snímků (což je, když dovolíš, 9. pokračování Tvého seriálu Fotografové a fotografování na Sobotceku). Na vážné zamýšlení nad Tvým dílem bude dost času při Tvých dalších kulatých jubileích. A až budeš slavit stovku, vydáme k Tvé počtě celé zvláštní číslo.

Tak buď hodně dlouho zdrav a měj nadále smysl pro každou taškařinu!

„Druhý ročník běhu ZŠS k Semtinské lipě a zpět r. 1972“ aneb „Kája v cíli padesátiky“ Foto: Vl. Sůva

K stému výročí narození Josefa Šulce

Dne 1. ledna 1873 narodil se v Mělníku jeden z našich významných entomologů-amatérů, Josef Šulc. Ač jeho povolání jako zaměstnance v advokátní kanceláři, policejního revidenta a posléze městského důchodního v Sobotce nikterak nesouviselo s přírodou, věnoval se již od mládí svému ušlechtilému koníčku, studiu entomologie a botaniky. Záhy našel spojení s druhy stejných zálib, s kterými se pravidelně stýkal. V roce 1906 se stal členem nedávno založené České společnosti entomologické v Praze, kde našel pevný základ k vědecké práci. Pilně studoval časopis vydávaný společností a přispěl v něm několika faunistickými pracemi z oboru brouků. Jeho bohatá korespondence, která nám zůstala zachována, svědčí o tom, že se stýkal s tehdejšími předními představiteli naší entomologické vědy, jako s profesorem Frant. Klapálem, generálem MUDr. Jaromírem Pečirkou, Dr. Sokolářem, řed. Mužíkem aj.

Přes skrovné prostředky a nedostatek času věnoval své zálibě každou volnou chvíli, takže za několik let se mohl pochlibiti pěknou sbírkou brouků, zejména z Mělnicka a Sobotecka. Její cena tkví v tom, že téměř celá byla jím vlastnoručně nachytána a pochází výhradně z jmenovaných dvou oblastí naší vlasti, tvoříc tak cennou vlastivědnou složku. Ke svým nejšťastnějším nálezům počítal Šulc jeden kus střevlíka *Carabus hortensis* ab. *sobotkaensis*, novou formu pro vědu vůbec, kterou popsal v časopise České společnosti entomologické v roce 1907. Při své vrozené ohotě hleděl prospěti i jiným sběratelům. Sestavoval pro jejich práce celé obsáhlé seznamy nálezů s důležitými biologickými poznámkami. V roce 1942 uspořádal v Sobotce výstavku hmyzu, která vzbudila pozornost širší veřejnosti a přispěla k propagaci studia hmyzu. Jeho sbírka přešla do entologického oddělení Národního přírodovědeckého muzea v Praze-Kunraticích. O jeho životě, významu a jeho sbírce napsal velmi výstižný článek RNDr. Karel Samšišák, CSc., ve sborníku

„Sobotka 68“, str. 105—132, na něž čtenáře odkazují.

A tak 1. ledna 1973 vzpomeneme s vděčností dobrého, nadšeného člověka, entomologa-amatéra, důchodního Josefa Šulce, který svou úsilivou, nezištnou prací přispěl značnou měrou k poznání fauny hmyzu naší vlasti. Bude vždy příkladným vzorem naší budoucí generaci.

Dr. Leo Heyrovský

Třebaže otec nebyl rodákem ze Sobotky, přirostlo mu městečko a celá krajina k srdci. Měl rád přírodu — květy, brouky, hmyz, motýly, stále na nich objevoval nové a nové krásy. Pěšky procházel celý kraj s jedním kvítkem v klopě, nesnášel zbytečné rvaní zeleně. Po hlase poznal snad všechny ptáky, věděl o jejich hnízdeckách a ochraňoval je.

Hmyz chytával do lahviček s vatou napuštěnou éterem, doma pak rovnal, určil, napsal jméno na papírek a ten i s přírůstkem připíchl špendlíkem do skříňky se svou sbírkou. Zaslouhou dr. Karla Samšišáka se splnilo tatínkovo přání a jeho sbírka brouků se dostala do Národního muzea v Praze.

Tatínek byl veselý a dobrácké povahy, nezakázal žádné veselí. Vzorně pečoval o svou rodinu a největší starost měl o své čtyři děti. Velkou radost měl z vnouček, říkával, že to jsou také jeho „broučci“.

Léta ubíhala, stáří se hlásilo, zrak i sluch slábl a musely přestat i jeho vycházky do přírody. Byl velmi rád, když mu pan Linka alespoň přinášel zprávy o lese, o zvěři a o novinkách v přírodě od jara do podzimu. Pak přišel 28. únor 1951, kdy nás tatínek opustil navždy...

Stýskalo a stýská se mi po něm stále a když před několika lety odvezli jeho sbírku, kterou jsem pečlivě opatrovala a ošetřovala, do Národního muzea v Praze, dlouho jsem si nemohla zvyknout na prázdné skříňky po ní...

Ludmila Šulcová

Portrét Václava Šolce

(Ke 135. výročí narození J. L. Turnovského 9. února)

Podobu básníka Václava Šolce se pokusilo načrtnout několik českých umělců. Někteří perem s využitím vzpomínek pamětníků nebo dokonce osobních setkání s básníkem — vzpomeně alespoň Jana Neruda a Karla Václava Raise, jiní dlátem — básníkův reliéf na soboteckém pomníku od Antonína Procházky, busty Václava Hlavatého a Karly Vobišové-Zákové, další štětcem či jinými malířskými prostředky — J. R. Vilímkem, Františkem Chmelařem, Dobroslava Bilovská, Jaroslav Mencl, Vladimír Kopecký.

Většina umělců vycházela při svém zpodobnění Václava Šolce ze známého snímku, na kterém je oblečen v čamaře a dívá se „pohledem svéhlavě snivým“. Snad jen Vladimír Kopecký šel dál a snažil se nevidět jen tento jeden obraz. Ale toto zjišťování není cílem tohoto článku, proto se vrátíme k onomu snímku.

Podářilo se totiž objevit jedinečný doklad o stáří tohoto portrétu Václava Šolce a jeho rozšíření. A snad možno říci — i doklad o zachování věrné podoby básníkovy. Zasluhu o to má známý sobotecký rodák, „starý vlastenec“ Josef Ladislav Turnovský (1838—1901). V literárním archivu Památníku národního písemnictví se nalézá jeho dopis adresovaný Otakarovi Jedličkovi (1845—1883), psaný v Praze 26. února 1880, tedy v době, kdy vrcholily přípravy na postavení Šolcova pomníku v Sobotce. Pro jeho závažnost cituji celou pasáž, která se dotýká Václava Šolce:

„Milý příteli! Stran Šolcovy fotografie nemohu Vám vyhovět. Neprodává se nikde. Já dostal jedinou od někdejší jeho přítelkyně a dal jsem podle ní udělat dřevorytinu pro Zábavné listy. Fotografie je z roku 1862, kdy Šolc v Praze filosofii studoval. Dal jsem udělat sto výtisků dřevorytu na zvláštní kartón a poslal jsem to darem dru. Jirčákovi do Sobotky, aby to ve prospěch pomníku prodali. Sám nechal jsem si jeden výtisk.“

Od které přítelkyně Šolcovy onu fotografii Turnovský získal, nelze zjistit. Snad od Františky Pluhařové, básníkovy „bledé dívky“. Je však dobře, že si ji tehdy vyžádal, protože jinak by se nám jistě nezachovala podobně jako Šolcovy dopisy.

To je tedy stručná historie snímku, od jehož vzniku uplynulo vloni 110 let.

K. Bílek

SOBOTÁK

Ve čtvrtém čísle loňského ročníku ZŠS bylo vzpomenu stého výročí narození ing. Ladislava Nováka. Z jeho práce a díla zůstalo nejtrvalejší hodnotou to, co udělal pro divadlo. Ale musíme upřít pozornost k jeho dílu ještě jedním směrem, abychom si zbytečně nekladli otázku, proč se o tohoto autora zajímal i náš časopis.

Ladislav Novák byl totiž Soboták. Ne, nenarodil se u nás, ale jak píše ve svém Pásmu vzpomínek (1941), trávil v Sobotce, která byla rodištěm jeho otce, u dědy a babičky své prázdniny. Sobotku si zamiloval. Jak by ne! Vždyť tu prožíval mnohá dobrodružství, ať už na toulkách po okolí, nebo třeba nad rodokmenem svého rodu. Ve druhém vydání Pásmu vzpomínek (1947) hned v první kapitole vypráví o svém otci — a tak i o Sobotce. Píše, jak se tu počátkem 19. století usadil jeho děd — klempíř, a jak tu začal úspěšně podnikat. A co začal, to dokončil jeho syn — otec ing. L. Nováka. Ale ten už působil v Praze. Tahle vzpomínka je zajímavým pohledem do zákulisí měšťanské rodiny. Mnoho je tu jen naznačeno, leccos lze vyčíst mezi řádky, tím spíše, že autor měl smysl pro zachycení jedné stránky otcovy mentality — totiž pro jeho vlastenecké kulturní mecenášství. A to nám také prozrazuje, proč se jeho syn, strojní inženýr, tolik zajímal o kulturu, zvláště o divadlo a literaturu.

Jinou zajímavou soboteckou vzpomínkou L. Nováka je „Železný oř“. On byl totiž zřejmě první, kdo se v Sobotce prohněl na motocyklu. Jednou o prázdninách si pro něj dojel k panu Laurinovi do Mladé Boleslavi. A protože se to ve dvou lépe táhne, svou láskou k motocyklu nakazil i tehdejšího soboteckého kaplana Jana Chromého. Třetím v této společnosti byl obchodník M. Bureš. Těžko si dnes dovedeme představit dobrodružství jejich jízdy po cestách a po silnicích v blízkém i vzdáleném okolí Sobotky. Ale muselo to být zajímavé. Vždyť tato autorova vzpomínka je dost úsměvná.

S motivy Sobotky a Sobotecka se setkáme ještě v jiných Novákových knížkách (např. ve sbírce veršů Z Českého ráje, nebo v próze z války roku 1866 Pardubák). Ale dvojí vydání Pásmu vzpomínek nejlépe a nejvýrazněji napovídá, proč a čím byl Ladislav Novák Sobotákem.

-š-

O jednom obyčejném okně

Na severní straně soboteckého náměstí stojí jednopatrový zděný dům čp. 195. Na jeho místě byl původně dřevěný dům s podloubím, který patřil pekaři Janu Stružinskému.

Dne 10. dubna 1825 vypukl v tomto domě požár, o kterém nás mj. informuje kronikářský záznam v Registrech cechu mlynářského v Sobotce z let 1723—1861 na svém posledním listě. Citujeme doslova: „Roku 1825, dne 10. apríle v půl jedny hodiny společně vyšel oheň v Sobotce No 195 u měšťana Jana Stružinského, kterej tak náramně ve štvrt hodině se rošířil (!), že 38 No [tj. numer — domů] a 9 stodol v jednom plameně hořelo, při kterém někteří měšťané nějakou maličkost od šatstva, a více jich bylo, že ani času jim nezbyvalo, že [v] těžkosti své dítky a sami sebe ochránili, při kterémž ohni počestný cech mlynářský o přikrov, erby a celé světlo, pláště [to vše byly tehdy kostelní a pohřební cechovní rekvizity], též o almaru přišel, jediné cechovní pokladnici s písebnostěma (!) a šild cechovní pantáta, ten čas Fraňc Řehák, kterej svůj dům vedle Jana Stružinského měl (čp. 194 — dnes bufet), ochránil a zachoval, v kterémž ohni také počestný cech soukenický o všecky své cechovní věci přišel a nic mu nepožůstalo. Roku 1828 za správy pánů starších pana Josefa Frimla a Jána Landera jest zase zjednán s příplatkem a pomocí všech pánů jinších mistrů nový přikrov, jenž koštoval 80 zl., 31 kr. w. w. (80 zlatých, 31 krejcarů vídeňské měny)“.

Byl to jeden z největších požárů města. Mezi 14 vlastníky domů, kteří byli nejvíce postiženi, byl také Jan Stružinský. Zda jeho dům vyhořel do základů a pekařskou dílnu přenesl jinam, nebo zda dům byl aspoň zčásti obnoven a pekařská živnost zde hned provozována dále, zatím nevíme. Vše ale nasvědčuje tomu, že dílna zde zůstala, neboť ještě roku 1825 bylo Janu Egerovi, Michalu Čakrtovi a Janu Stružinskému povoleno stavět domy bez podloubí (Sakařovy Paměti str. 309). Podobná zpráva je i v Memorabilích Ignáce Steinbrennera: „Pohořelé domy, až na čtyři, následujícího roku [1826] byly nově vybudovány. Náměstí se rozšířilo tím, že domy bez podloubí se stavěti musely.“ A tak zde na místě dřevěného domu vystavěl Jan Stružinský zděný jednopatrový dům se svým monogramem „J. S.“ v reliéfu svorníku portálu. Reliéfní obraz Nejsvětější Trojice, umístěný nad ostěním, je jediným zachovalým domovním znamením v Sobotce.

V pozemkových knihách u notářství v Jičíně je prvý zápis z roku 1845, kdy dům č. p. 195 kupují na polovic manželé Josef a Johanna Ptáčníkovi.

Ptáčník měl napravo od vchodu malý krámeček, o čemž svědčí ještě dnes zaoblené okno, které je vlastně zaděným vchodem do krámků. Později zde měl svůj studentský pokojík MUDr. Josef Pícek a potom tu bylo hostiště p. Vokouna. Po smrti svého manžela roku 1885 dědí Johanna Ptáčníková i druhou polovinu domu.

Roku 1891 kupuje od ní dům její sestra Gabriela, prodaná Pícková. Od ní v roce 1927 odkoupil polovinu domu její syn MUDr. Josef Pícek. Poněvadž dům potřeboval nutně opravy, svěřil jeho adaptaci svému příteli arch. Jaroslavu Hortlíkovi, staviteli v Sobotce. Ten během roku 1932 provedl vnitřní přestavbu domu i s novou fasádou. Aby prosvětlnil temný pokoj doktora Pícka, proboural v jeho bytě v 1. poschodí široké okno, které bylo pramenem nespokojenosti vlastníka domu, jak o tom píše v několika dopisech Fráňa Šrámek ve své korespondenci doktoru Píckovi.

Oba bratrance jezdívali do Sobotky na prázdniny ke svým maminkám a od roku 1930, kdy se uprázdnil v 1. poschodí domu č. 195 byt a paní Šrámková se sem přestěhovala z dosavadního bytu u Thámů, bylo jejich soužití tím přátelštější, že si sdělovali navzájem zprávy o zdravotním stavu svých maminek do svých mimosoboteckých působišť. Šrámek totiž jezdíval do Sobotky již koncem měsíce června, kdežto dr. Pícek až v srpnu, popřípadě v září, protože se musel účastnit armádních manévřů nebo jezdíval do lázní na léčení.

O provedené opravě domu se zmiňuje Fráňa Šrámek poprvé v dopise ze dne 8. září 1932: „... Doufám, že Ti pan stavitel H. nový kutlůšek již dočista vystrojil a že se Ti to bude líbit. Rodilo se to dost těžce, za ran hromových a v oblacích prachu, ale to asi jinak nejde; myslím, že se ten starý barák divil až v základech, co se to s ním vlastně děje a proč do jeho temnot pouštějí najednou tolik světla...“

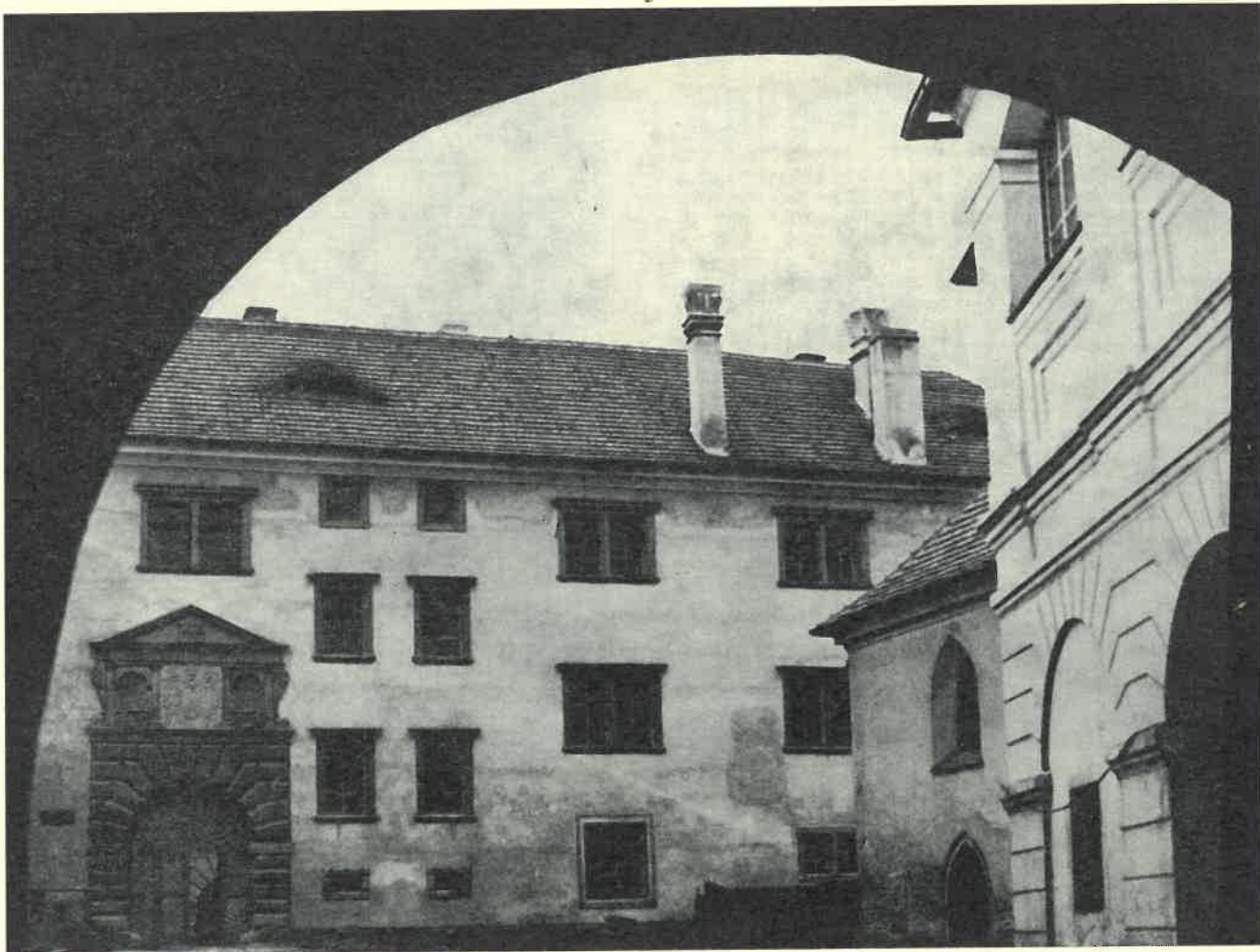
Škoda, že se nám nezachovaly odpovědi dra Pícka na tyto Šrámkovy dopisy.

Dopisem ze dne 13. září 1932 upozorňuje Šrámek na výhody, které tak široké okno bude dru Píckovi při jeho pobytu v Sobotce poskytovat: „... Jsem rád, že se Ti kvartýrek vcelku líbí; aspoň Tě častěji a na delší dobu do Sobotky přitáhne. Jsem dokonce přesvědčen, že v něm nalezněš právě zalíbení, až se s ním trochu sžiješ, má k tomu hodně podmínek. Myslím, že ani s tím zatrápeným oknem nebudeš žít v dlouhém nepřátelství. Pravda, zevně to zprvu trochu překvapí; sám jsem si to z protějšího podloubí vícekrát okukoval, je toho trochu víc než jsem si představoval, ale zevnitř to je poctivé, štědré okno, které to myslí s obyvatelem pokoje co nejlépe. Právě ono dalo bytu novou veselou tvář; ano právě takhle širokým proudem světla to sem muselo vpadnout! Za tím oknem se bude u stolu dobře psát a číst, v lenoše při cigárku hezky dumat, na posteli spát — a co já vím, co všechno hodláš v tom pokoji vyvádět! Nelaj tomu oknu, že jsou to vrata od stodoly, poněvadž to není pravda; vůbec si je nadmíru kriticky neokukuj, je-li takové nebo makové, a libuj si jen v tom, co Ti štědrě bude poskytovat: světlo, vzduch a vlnitý obrázek soboteckého náměstí. Kdybys mu dělal zlou vojnu, mohlo by se stát, že by se Ti jednou kategoricky ozvalo lidským hlasem: „Hlásím, pane generále, že konám jen svou službu a konám ji poctivě.“

Dům č. p. 195 byl opraven vnitř, navenek dostal nový kabátek a i na to širokánské okno se pomalu zvyklo. A tak Fráňa Šrámek po svém letním pobytu roku 1933 píše dr. Píckovi v dopise ze dne 8. října 1933: „... vyčetl bych ostatně z podřádek Tvého dopisu, že Ti letošní pobyt v Sobotce dobře přilehl k srdci a že Ti náš kraj štědrě zahudl tu svou, která nám soboteckým dělá tak dobře. Patrně jsi srostl již i se svým novým bytečkem — a co se toho širokánského okna týče? Zadušuj se, že jsi mu již potichoučku nepříznal, že Ti celkem vzato a. t. d. — zkrátka: doufám, že náležitá entente cordiale rozšířila se i na tento zprvu zakaboněný úsek. Vzpomínám si při tom na první večer té neděle, když jsi přijel do Sobotky. Kouněl jsem po svém zvyku v soumrak soboteckého náměstí, viděl jsem Tě odněkud se vracet domů — a několik okamžiků nato prostřelo se to do náměstí z Tvého okna širokou září. Bylo to nové a silné, neboť jsem si zvykl z trojích prázdnin počítat na tom místě jen s pásmem hrnoucí se tmy. A bylo to radostné, jako celé to nové letošní prokouknutí domku ze sv. Trojicí...“

Tak vlastně skončila historie jednoho skoro obyčejného, ale trochu širšího okna. Potom následovalo ještě několik krásných soboteckých prázdninových pobytů a v roce 1938, když Šrámkovi zemřela maminka, uvolňuje její byt a těžko, velmi těžko se loučí s domem č. 195. Zde prožil řadu krásných prázdnin a mamince svou přítomností zpříjemnil zbytek jejího života. V dopise ze 17. června 1938 píše: „... Ten pokojík na „Poště“ jsem si zamluvil jen z nouze; najdu-li něco vhodnějšího, přestěhuji se. Ale ať už to bude blíže nebo dále od č. 195, tam na sad s lavičkou budu vždy chodit rád.“ A v dopise z 8. října téhož roku se vlastně loučí se Sobotkou: „... Jak je to přepodivné pomyslet si v těchto černých chvílích na slunečnou Sobotku, na sobotecké prázdniny! Vrtím nad tím hlavou, nejde mi to nějak dohromady. Že to ještě před měsícem bylo, že by to mohlo být napřesrok zas — ale mezi tím bude tahle díra úskočných, potměšilých týdnů! Tak, jak jsme tamtudy chodívali, tak už tam asi chodit nebudem!...“ Vf

Staré Hradý

Foto: Ivan Houser

Touha vyniknout nad druhými, ukázat bohatství a moc je prastará, dosud nepřekonaná vlastnost a přiměla dávnou i novější šlechtu stavět si nákladné domy, hrady a zámky. Protože se o svůj majetek báli, potřebovali ochranu před nepřáteli. Ti nejzámožnější si dali stavět dobře opevněné tvrze a hrady, často nedobytné. Svá sídla dali vyzdobit výtvarníky domácími i cizími. Tak vznikaly klenoty dávného stavitelského a výtvarného umění. Novější zámky jsou zachovalé a slouží jako muzea vzácných, starých sbírek. Mnohé starší hrady jsou léty poškozené a stát je dává velkým nákladem opravovat. Některé jsou již jen zříceniny, které zub času příliš nahlodal, a nedají se už zachránit.

Mnohé hrady a zámky jsou známé a turisty hodně navštěvované. Mezi ty téměř neznámé patří v jičínském kraji Staré Hradý u Libáně. Je to renesanční zámek, donedávna velmi zchátralý, vystavěný r. 1573 Jiříkem Pruskovským z Pruskova. Nejstarším známým držitelem původního hradu byl Arnošt ze Staré, zemřelý r. 1342. Jeho syn Vilém ze Staré a Pardubic dal postavit asi r. 1380 gotickou, dnes poboženou část hradu a kapli, která je zachovalá a je z nejstarších gotických kostelů na Jičínsku

Mnoho desetiletí chátral tento opuštěný hrad. Do neopravené střechy zatékalo, takže vlivem počasí a tíhou let popraskaly jeho stěny. Červotoč rozežral silné trámy, až se v mnohých místnostech propadly stropy, omítka opadala a hrad se pozvolna rozpadával. V temných koutech spali netopýři, hnízdili ptáci a nebezpečná místa prolézaly jen děti, které tu snad hledaly zakopaný poklad. Nikdo nepomýšlel na jeho ochranu a objekt byl určen k zbourání. O jeho vyhození do vzduchu bylo již rozhodnuto.

Svět se vyvíjí, i města a obce se snaží udělat co nejvíc. K tomu je zapotřebí lidí, kteří mají svou vlast nebo kraj rádi a udělají pro jeho zvelebení vše, co mohou. Zdá se nám, že takových lidí je málo, ale najdou se..

Před několika roky si dal předseda MNV ve Starých Hradech a libáňský učitel Vladimír Holman závazek, že vzkřísí krásu a slávu zchátralého hradu a pomůže k jeho znovuvzkříšení. Přesvědčil několik dobrých lidí a s jejich pomocí se pustil do nesmírně těžké práce. Nejprve opravili bývalou, téměř rozpad-

lou konírnu, která dnes již na prvním nádvoří svítí novotou. Je pronajatá za skladiště libáňskému Plastimatu a přináší obci pěkný zisk.

V přední části hradu jsou zachovalé a dosud obývané byty. Jedna část však byla velmi poškozená. Prasklá stěna a propadlý strop dokazovaly, že i tady zkáza pomalu, ale jistě pokračovala. Obec potřebovala kulturní místnost, kde by se občané scházeli k poradám i k osvětlení. Učitel Holman přemýšlel, kreslil, počítal, radil se, sháněl peníze i materiál a zanedlouho se svými spolupracovníky vykouzli z rozpadlých místností krásný společenský sál. Se školními dětmi vyzdobil jej ručně udělanými stolky z leštěného jasanu (strom byl ze zahrady), stoličkami, víceramennými svícny a lustry ze dřeva a sál je příjemným prostředím pro občany obce i návštěvníky z okolí. Občerstvení obstarává pohostinství zřízené v přízemí. Nová okna, dveře, trámový strop, parkety, záclony, zasklené schodiště, elektřina, hygienické zařízení, vše je pietně sladěno se starobylostí okolí a nevíte co dřív obdivovat. Na nádvoří bylo zřízeno letní divadlo, kde jsou pořádány koncerty známých umělců apod.

Kolem druhého nádvoří byla dvoupatrová budova, také s polorozpadlými místnostmi. Vladimír Holman povzbuzen zdařilým začátkem připravil plány na znovuzřízení i této části hradu. Přesvědčil památkové orgány, že je škoda nevyužít tolika prostorných místností. S jejich pomocí dokázal, že střecha této části hradu je již pokryta novou krytinou, stropy opraveny, uvnitř i zvenčí je budova nahozena novou omítkou. Získané místnosti jsou vybaveny novými okny, dveřmi, kamenné podlahy pokryty linoleem, zavádí se elektrické osvětlení i vytápění. Prostory jsou zařízeny kovovými regály, ve kterých jsou ukládány rukopisy našich spisovatelů a básníků z depositářů strahovského Památníku národního písemnictví. Vhodné klima je nejlepší zárukou, že vzácné písemnosti budou v bezpečí. Opravují se další místnosti i hradní sál, kde má být sňatková síň, vstupní hala s terasou, a dělají se plány na opravu nejstarší gotické, téměř již rozpadlé části hradu.

Snadno se o tom mluví a píše, ale jaká to je starost a námaha, neumí si nikdo představit. Kdo neviděl polorozpadlé hradní místnosti zaplněné spadlým dřívem, asi nepochopí, jak

může tak těžkou práci dělat jen několik obětavých lidí — učitel Holman se zedníky J. Jouklem a F. Zimou, tesaři bratry Macouny, zahradníkem Mikuláškem aj. Většinou již mají právo užívat v klidu důchodu, ale neúnavně za pomoci několika spolupracovníků zachraňují starou stavitelskou památku. Sami vyměňují prohnilé trámy za dobré, zpevňují prasklé stěny i podlahy, vynášejí nepotřebné rumišťe a přinášejí stavební materiál (k ulehčení práce nemají výtahy ani moderní stroje). Okna, dveře, vrata dodává místní truhlář, kování a zámký kovář a zámečník a tak s nepatrným počtem lidí i s minimálním nákladem peněžním se zde dělají divy. Je to vzácný příklad, co dokáže láska k rodnému kraji a obětavé úsilí.

Jména pracovníků na záchraně hradu nebudou jistě zapomenuta a budou vzorem pro příští generace. Kéž by i ony udržovaly a měly v úctě to, co předkové zbudovali, a síla příkladu těchto několika lidí aby se odrážela i v jejich činech. Starohradský hrad ukáže brzy svou omlazenou tvář, bude ozdobou kraje, jehož lidu bude teprve nyní plně sloužit.

Marie Mráková

• **Josef Sekera: Malá knížka poutnická po staré mapě domova** (Melantrich Praha 1972, 208 str.) Stručný text knížky nás provází po celé naší vlasti a u jednotlivých míst připomíná děje, zvláštnosti či osobnosti, kterými jsou proslulá. Pro Písek je to Fráňa Šrámek, pro Jičín Valdštejn a píseň „Znám já jeden krásný zámek“ a pro Sobotku — ocitujeme si ony dvě věty věnované našemu městu, dostatečně charakterizují způsob zpracování: „Nad Sobotkou, městem Fráni Šrámka, mezi starými dřevěnými domky v podhradí, stojí zámeček Humprecht. Scházejí se v něm básníci, aby uctili básníka a český jazyk.“ — Na knížce je pozoruhodná typografická úprava Milana Kopřivy a ilustrace Zdenky Tábořské.

K jubileu

Docent PhDr. Karel Kazbunda se narodil v Jičíně 24. ledna 1888. Studoval na jičínském gymnasiu a na filozofické fakultě Karlovy university, kde promoval roku 1912.

V roce 1920 byl pověřen jako československý delegát pro rozlučku vídeňských archivů prováděním příslušných ustanovení mírové smlouvy. Z této čtyřleté vídeňské činnosti vznikla řada jeho vědeckých prací a článků, zvláště „Poutí Čechů do Moskvy r. 1867“, týkající se mj. života a díla K. H. Borovského na podkladě materiálů z archivů vídeňských ministerstev, do té doby nepřístupných.

Na základě své knihy „České hnutí roku 1848“ habilitoval se v roce 1930 na Karlově universitě jako docent novějších československých dějin. V letech 1930 a 1931 působil znovu ve Vídni jako předseda kulturně historické komise při čs. vyslanectví. Později nastoupil na ministerstvu zahraničních věcí, kde byl přednostou archivního oddělení.

Po odchodu do důchodu se vrátil trvale do Jičína, kde působil jako člen výboru městského muzea. V letech 1964—69 vydal tři díly své knihy „Stolice dějin na pražské universitě“.

Vědecká činnost doc. Kazbundy došla zvláštního uznání udělením zlaté plakety Františka Palackého Československé akademie věd. V současné době má k tisku připravené dílo o Karlu Havlíčku Borovském.

Svých pětáosmdesátin se dožívá v plné svěžesti.

Jiří Štrait

Zamyšlení nad jednou knížkou

Knihy, kterou jsem o vánočních svátcích vzal opět do ruky, vyšla již v roce 1969. Probírá se jí však od té doby znovu a znovu. Je to první díl vzpomínek uměleckého historika V. V. Štecha, nazvaná V zaměřeném zrcadle. Autoru už je osmaosmdesát let.

Dočetl jsem se v ní, jak se autor setkal s Frániou Šrámekem ve známé vile Kamily Neumannové v Praze na Olšanech u Kapslovny, kde bylo sídlo anarchistů, jak později Šrámek přispěl do Studentského almanachu z roku 1905. Jak v bývalé kavárně Imperiál bylo na zlomu století vidět za jedním oknem skladatele Antonína Dvořáka, za jiným herce Národního divadla a jinde opět našeho rodáka, ředitele kanceláře Ústřední matice školské, J. L. Turnovského, bývalého herce družiny Tylovky. Dozvěděl jsem se z prvního dílu Štechových vzpomínek, že autor v mladých letech na jízdním kole kdysi o prázdninách navštívil svého přítele Václava Špálu v Sobotce a seznámil se také s ostatními členy této rodiny. To vše mne jako Sobotáka velmi zajímalo, ale k novému uvažování mne v této knížce podnítily jiné skutečnosti.

V. V. Štech ve své knížce vzpomíná dosti podrobně na svou práci v Klubu za starou Prahu, do jehož výboru se dostal jako delegát Svazu studentstva. Jak klub soustřeďoval všechny informace o pražských stavebních záležitostech, jak hledal vhodná a schůdná řešení. Štech spolu s architekty Janákem a Hybšmanem, doktorem L. Jeřábkem, universitním profesorem Jar. Gollem a dalšími se snažili vyloučit náhlé, neuvážené zákroky, které odporují povaze krajiny a poškozují monumentalitu celku. Píše, jak se bránilo chvatu a podnikatelskému zmatku, jak vníkali do spletité řady problémů a dostávali se do

konfliktů, které do té doby byly řešeny schématicky a bez citu pro souvislost vnitřní a hmotovou. Jak bojovali proti opatřením, která se činila bez úcty k hodnotám, pod heslem pokroku, jež rozrušovala město, ničila jeho měřítka, rozbíjela jedinečnou osobitost velkolepého organismu, ježmuž nemohlo pomoci individuální úsilí o moderní architekturu bez zřetele ke krajině.

Zpravodaj nám v poslední době připomněl nepřímo, že název Český ráj oslaví již své sté výročí. Každý z nás by si měl vzpomenout, co hezkého v době jeho mládí na Sobotce bylo a co zde již není, nebo co zde při dosavadním nedostatku pozornosti, porozumění nebo při lhostejnosti již velmi brzy nebude.

Tak, jak to činí odborníci v Praze, je třeba i zde v Českém ráji na Sobotce stále se zamýšlet nad celkem, který zde po staletí organicky vyrůstal v něco krásného, typického pro tuto zem. Třeba dát plně za pravdu profesorovi Štechovi, že krajina (každá) potřebuje tvůrce, ne pořadatele, aby byl genius místa zachován. Nejde jen o jednotlivosti, jde o celek. Jestliže se zničí nebo znetvoří (nebo dovolí znetvořit) část celku, znehodnotí se celek. Nenávratně. V Praze jako v Českém ráji je třeba vidět celek, právě tak město Sobotku, jako jednotlivé vesnice. Praktické důvody a důsledky nesmí vylučovat logiku a rytmus, vkus a cit. Třeba respektovat genia loci, neboť locus regit actum — místo určuje děj. Místo určuje vhodnost, co tam na ně správně náleží.

Všichni obyvatelé Sobotcka by si měli slíbit, že nic nezmeškají a naopak že učiní vždy včas vše, aby tato krajina se stále mohla plným právem nazývat Českým rájem.

MK

KLOPÝTNUTÍ

Jdu krok se zakoktá
Nečekaně mnou smýknuv vpřed a dolů
kámen kořen se ptá
na to co ve mně
přitahuje země

Kamenem kořenem
kdo mě to oslovil?
To cesta říká „Jsem
Ne jenom chvat a cíl
Když ty a prach se obejmete spolu
jako bys už teď postál v dveřích domu
k jehož dále jsi po mně vykročil“

HLAZENÍ

„Po zádičkách po rtech po ramenou
po víčkách jež zanedlouho usne
dokavad ti nevyhladím z kůže
všechno drsné“

Tak to matka zkouší dokud žije
a ta kůže vždy jen drsnější je
až se dlaně krví pění
od hlazení od hlazení

MÁVÁNÍ

Pak jednoho dne začne mávat
dlouhou dlaní k rozloučení
mává mává zdvihne se vítr
a odvívá tě

Pak jednoho dne se jí stýská
a zkouší mávat naopak
mává mává zdvihne se vítr
a nepřinese nic.

Miroslav Červenka

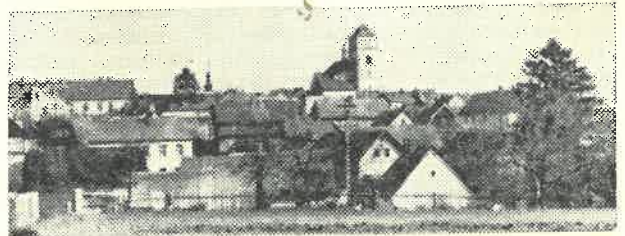

LITERÁRNÍ ZE SOBOTECKA

- Na obálce Zlatého máje č. 9/72 je reprodukován rukopis Fráni Šrámka, uvnitř pak najdeme článku o Šrámkovi na podkladě jeho korespondence s bratrancem gen. MUDr. Josefem Píckem.
- Šrámkovy básně byly otištěny v časopisech Československý svět 2. XI. (Žena), Život Budovcovy župy č. 12 (Prosinec) a Svobodné slovo 16. XII. (úryvek z Maminčina pohřbu). O inscenaci Léta v Semilech psal Rozvoj 29. XI. a Pochodeň 30. XI., o uvedení Měsíce nad řekou bystřickými ochotníky ve Vysokém nad Jizerou informoval Větrník č. 12—13/72 a Národní výbory 12. X., o ostravském nastudování dramaturgie Stříbrného větru referoval Ostravský kulturní zpravodaj č. 10/72 a Ostravský večerník 12. XII. O vztahu Fráni Šrámka k Písku se zmiňuje Jihočeská pravda 1. XII., o Částkově uvedení Šrámkových veršů v brněnské vinárně Múza píše Lidová demokracie 1. XII.
- Upozornění na program Šrámkovy Sobotky 1973 uveřejnila Pochodeň 1. XII., obsáhlý článek o Šrámkově domě, Šrámkově Sobotce a Recitačním studiu přinesly s fotografiemi a kresbou Učitelské noviny 21. XII. z pera M. Gažarové.
- O uvedení Šrámkovy Chvály jazyka Recitačním studiem Šrámkova domu ve Valašském Meziříčí informovaly Kulturní zpravodaj Valašského Meziříčí č. 10/72, Brněnský večerník 2. XI., Předvoj 10. XI. a Mladá fronta 18. XI. Podrobné zpravodajství o programu 8. Moravského festivalu poezie přinášel jeho denní Zpravodaj, kde jsme našli i zasvěcený rozbor soboteckého programu, rozhovory a jiné zmínky o něm. Na hradecké uvedení Chvály jazyka upozornila Pochodeň 23. XI. a 30. XI. o něm přinesla obsáhlý referát od K. Drozenové.
- O literární soutěži Šrámkovy Sobotky byla zpráva v Zemědělských novinách 31. X.
- Nekrolog Václava Kamelského byl uveřejněn v časopise Český jazyk a literatura č. 3/72. Napsal ho Jar. Jelínek.
- Článek o V. Šolcovi napsal B. Břejník do Předvoje 22. XII.
- Verše Blanky Švábové přineslo Rudé právo [10. XI. Rudoarmejec, 22. XI. Lenin a 23. XII. Vánoce] a Pochodeň 31. X. [Podzimní varianta]. V Pochodni byla i její povídka Balíček (24. XII.).
- Báseň Jiřího Najmona Zimní otiskla Mladá fronta 13. XII., o sborníku Zelené světlušky s jeho příspěvky psalo Rudé právo 18. XI.
- Recenzi knihy V. Palivce Odznaky a vlajky ve sportovní heraldice napsal dr. Karel Samšíňák do Sběratelě č. 10—11/72. Jeho další odborná studie o roztočích je v Ann. Zool. Fennici 1972, str. 65—68.
- O Zuzaně Černínové z Harasova napsal článek do Vlasty 29. XI. Radovan Šimáček.
- V Lidové demokracii 28. XI. psal prof. Josef Polišínský o dr. Janu B. Novákově.
- Rozhovor s trumpetistou Mirkem Kejmárem najdeme v Mladé frontě 10. XI., autorem je R. Budiš.
- V Mladé frontě 14. XI. sděluje své dojmy z účasti na Velké Kundratické Jaroslav Suchánek.
- O životě soutěžního jezdce AZNP Mladá Boleslav hovoří v Mladém světě č. 50/72 Soboták Josef Konečný.
- O Jaroslavu Folprechtovi ze Sobotky, libereckém taxikáři, přináší obsáhlou reportáž liberecký Vpřed 29. XII.
- Část 51. čísla Mladého světa je věnována Rumcajsovi. Hovoří o něm i předseda MěstNV Jičín Ladislav Korběl.
- O pověstech a skutečnosti kolem vzniku jména Černínů z Chudenic se dočteme ze Zpravodajů místopisné komise ČSAV č. 3—4/72.
- O návštěvě akademika Ryžikova na Kosti a v Sobotce se zmiňuje Pochodeň 7. XI.
- V moskevské Pionýrské pravdě 4. XII. byl otištěn lino-ryt M. Procházky z Nové Paky Kost.
- Barevnou fotografii hradu Kosti v zimě od M. Voděry najdeme na obálce časopisu Turista na cestu č. 12/72.

- Turistickým zájmem našeho kraje jsou věnovány články v Pochodni 31. X. (Kost, Trosky) a 18. XII. (Semtínská lípa).
- O sobotecké rodácké schůzce v Praze psalo Svobodné slovo 25. XI.
- O nehodách v našem okolí jsme se dočetli v časopise Zábava škod č. 10/72 (úraz ve sklárně Bohemia v Sobotce) a v Předvoji 8. XII. (tragédie na trati u Malechovic) a 29. IX. (soudnička ze Sobotky).
- V jičínském Předvoji jsme se dále dočetli o práci agitačního střediska v Sobotce (3. XI.), o motocyklových závodech v Sobotce (10. XI.), o práci sobotecké kooperace JZD (10. XI., 1. a 22. XII.), o výstavbě prodejny Jednoty v Oseku (10. XI. a 15. XII.), o sobotecké škole (15. XII.). Fotografie St. Balcara, článek k narozeninám Cyrila Boudy a zpráva o pochodu ke Kosti jsou v čísle z 24. XI., o Mladějovu a soboteckém Isolu se dočteme I. XII.
- Život Budovcovy župy přináší zprávy o soše sv. Vendelína v Domousnicích (č. 11/72), o tvrzích ve Vlčím Polí a v Solci (č. 12) a články o vánocích (č. 12/72).
- Domousnický zpravodaj č. 39 z 12. XI. a 40 z 20. XII. obsahují mnoho zajímavých zpráv ze soudobého života obce a pokračování záslužného soupisu pomístních jmen obce od V. Petráška.
- Dolnobousovská ZDŠ pokračuje i v tomto školním roce ve vydávání časopisu Plamínek. Rediguje ho opět učitelka Marie Ronová. Z mnoha příspěvků nás zaujaly v č. 6—7 články o Kosti a v č. 8 o Troskách, v č. 9/72 články o Humprechtě a o Červenském rybníce.
- S opožděním vyšlo poslední dvojčíslí časopisu Bousovák v r. 1972. Najdeme v něm hodně zajímavých zpráv ze soudobého života obce.

- **Polská antologie české a slovenské poezie XX. století**, kterou za redakce W. Szczepanovské vydalo nakladatelství „Śląsk“ v Katovicích 1971, obsahuje i 17 básní Fráni Šrámka v překladu Adama Włodka, který také napsal dobrý informativní úvod a pořídil biografické poznámky o jednotlivých autorech. Kniha, zabírající českou a slovenskou poezii od 90. let až po nejmladší tvorbu, je pěkně upravena a je vskutku reprezentativní. Jistě přispěje k lepšímu poznání naší poezie v Polsku. V témž nakladatelství vyšel r. 1963 Šrámkův Stříbrný vítr v překladu J. Bulakovské. Připravuje se překlad některých děl Vladislava Vančury, Václava Řezáče a Františka Švantnera.
- Již v r. 1971 vydala Krajská knihovna M. Gorkého v Ústí n. L. sborníček **Pozdrav básníků straně**, kde najdeme i Šrámkovy básně *Náš mlčící voják* a *Šťastné vydychnutí*.
- Ve sborníku **Strahovská knihovna IV — 1969** je zajímavý příspěvek dr. Jana Thona, v němž se rozepisuje o činnosti Fr. Dvorského v Umělecké besedě pražské a o jeho zásluhách o zřízení venkovských knihoven. Dr. Jiří Špět v článku o počátcích Ottova slovníku naučného se zmiňuje i o účasti dr. B. Raýmana a dr. K. Cumpfeho na přípravách tohoto díla.
- Knihu **Elišky Junkové Má vzpomínka je Bugatti** ilustroval Jaroslav Divíšek. Autorka se v ní též přiznává, jak ji MUDr. O. Hlaváč-Alarich seznámil s literaturou Šrámkovy generace.

Sobotecká všehochuť

- **Každoroční vzpomínka** k uctění výročí narození Fráni Šrámka se letos konala 21. ledna 1973 ve Šrámkově domě. Recitační studio Šrámkova domu zde předvedlo výsledky své další práce s textem Šrámkovy Chvály jazyka. Inscenace vyvolala živou diskusi, do níž zvláště podnětně zasáhl herec Josef Kettner.
- **Ochotnický divadelní soubor** Kulturního a společenského střediska v Semilech nastudoval Šrámkovo Léto. Premiéra byla 2. prosince.

- **Další Šrámkovské představení** uvedlo v Ostravě Divadlo Petra Bezruče. Nastudovalo dramaturgii románu Stříbrný vítr, která je dílem režiséra souboru Pavla Hradila. Postavu Jana Rátkina vytvořil Tomáš Töpfer, Aničku Karasovou hraje Lenka Termerová. Premiéra byla 8. prosince 1972.
- **Televizní medailón** hudebního skladatele Jiřího Srnky dokončil v těchto dnech režisér Oleg Reif. Jmenuje se „A zněl vítr stříbrný“.
- **Za svého pobytu v ČSSR** v rámci Měsíce čs.-sovětského přátelství dvě pracovnice Puškinova muzea v Leninogradě navštívily 7. prosince 1972 Šrámkův dům a podrobně se seznámily s doklady svědčícími o vztahu našeho básníka k ruské literatuře. Vzácné hosty doprovázel pracovník Památníku národního písemnictví v Praze Jiří Žantovský. Se zájmem zhlédli také expozici gotického umění na Kostí.
- **Ing. Hynek Slavík**, sobotecký rodák, který je nyní zaměstnán v byšické Vitaně, zavítal 8. prosince 1972 do Sobotky, aby se zde ve spojitelně rozdělil o dojmy ze své dovolené r. 1970. Tehdy si totiž vyrobil se svými přáteli plachetní člun, na kterém absolvovali dobrodružnou plavbu z Bratislavy po Dunaji na Černé moře. Vyprávění doplněné fotografiemi, diapozitivy a amatérským filmem bylo velmi zajímavé, škoda jen, že účast posluchačů byla velmi malá.
- Koncem roku 1972 byl jmenován **nový konservátor památkové péče** pro okres Jičín po zemřelém prof. Jaroslavu Menclovi. Stal se jím správce státního hradu Kost Josef Prokop, zároveň je i předsedou komise pro ochranu památek při ONV Jičín. Obracujte se na něho se zprávami o stavu i případném poškození a ohrožení památek.
- **Učitelka Hana Šolcová** roz. Patková ze Sobotky pracuje od loňského roku v redakční radě časopisu Bousovák. Žákovský časopis dolnobousovské školy Plamínek řídí další bývalá sobotecká učitelka **Marie Ronová**. Musíme konstatovat, že velmi dobře.
- **Nestárnoucí Jára Marek** alias Machalaj čili Longmark, největší náš kouzelník a iluzionista, navštívil opět po delší době Sobotku, ke které ho váží stará přátelská pouť. 18. a 19. prosince zde uvedl v sokolovně svůj bohatý dokonalý program, ve kterém vystupovali i jeho tři synové. Po oba dny byla celá sokolovna vyprodána. Nebylo to žádným kouzlem, nýbrž dokonale provedenou reklamou, pečlivě připravenou a den ze dne stupňovanou v celém okolí. V tomto směru by se od něho měli učit všichni pořadatelé veřejných akcí.
- **Na závěr Měsíce československo-sovětského přátelství** se konala 14. prosince 1972 ve spojitelně oslava 50 let vzniku SSSR. Kulturní vložku zajistili ZDŠ, hlavní projev přednesl JUDr. František Roubal z Jičína.
- **Výroční schůze MO SPB v Sobotce** se konala 6. ledna 1973. Jednání se zúčastnil bratr Špaček z Hradce Králové, hlavní referát přednesl bratr Oldřich Cinkejs, tajemník MěstNV v Sobotce.
- **První beseda krajského kroužku Sobotka v Praze** v letošním roce se konala 22. ledna 1973 v sále Náprstkovy muzea. Na programu byla vzpomínka na 96. výročí narození Fráni Šrámka. Zahájila ji M. Marková přečtením Šrámkova dopisu své ženě ze 3. září 1927 a recitací básně Čtrnáctiletý. Hana Volfová pak přečetla několik dopisů ze vzájemné korespondence Fráni Šrámka a Vojty Matyše. Na závěr byly promítnuty barevné diapozitivy Al. Kotka, Jana Samšičáka a Josefa Volfa ze Sobotce. Z besedy byla zaslána zdravotice k 75. narozeninám soboteckému rodáku Jaroslavu Pekelskému, profesoru AMU, členu ČF a primáriu Ondříčkova kvarteta. **Příští beseda se koná v pondělí 26. března 1973** v 19 hodin opět v Náprstkově muzeu.
- Poslední dvě besedy pražských Sobotáků v r. 1972 byly věnovány krásám Českého ráje. Na říjnové besedě přednášel Dr. Václav Ziegler o geologii Sobotce. Seznámil účastníky se vznikem Českého ráje před miliony let a ukázal nám krásu turnovských drahokamů.
- Na listopadové besedě nám Dr. Bohumil Slavík, CSc., vyprávěl o botanických zajímavostech Českého ráje. Seznámil nás nejen s jeho květenou, ale upozornil také na rostliny, které je nutno chránit, na nebezpečí zániku chráněných rostlin při kultivaci kraje apod.
- Účast při obou besedách byla velmi dobrá, kolem 50 až 60 návštěvníků. Velmi nás potěšilo uznání p. Dr. J. Vítáčka, rodáka z Hořic, který nám poděkoval za krásné dva večery, jejichž program byl velmi hodnotný a zajímavý. Takové uznání nejen potěší v krajské práci, ale také zavazuje, aby její úroveň byla aspoň zachována, když ne ještě zvýšena. J. V.
- **Na plenárním zasedání MěstNV Sobotka** dne 25. ledna 1973 byly projednány otázky finančního hospodaření MěstNV v roce 1972 a rozpočet na rok 1973.
- **Kursy tance a společenské výchovy 1972—73** uspořádal opět Český svaz žen v Sobotce. Probíhaly v sokolovně za vedení tanečního mistra Karla Vlčka z Jičína. Kromě prodloužených byl jejich součástí i zájezd na taneční odpoledne do pražské Lucerny 25. XI. 1972, Mikulášská 2. XII. 1972 a Věneček s pěkně nacvičenou polonézou 13. ledna 1973. Přejeme si, aby si tito mladí lidé zachovali pěkné návyky a vystupování i při účasti na dalších společenských zábavách.
- **Vánoce 1972** byly i v Sobotce bez sněhové pokrývky a tak jejich atmosféru připomínal jen velký vánoční strom na soboteckém náměstí, zářící barevnými světélky. Na Štědrý den před půlnocí však došlo i k přerušení dodávky elektrického proudu a tak o půlnoci zářily jen voskové svíčky, na Půlnoční chodili mnozí účastníci dokonce s lucernami a měchy u varhan v kostele byly uváděny do provozu jako za starodávna šlapáním.
- **Z Příchvoje:** Zaslouhou členek Českého svazu žen a mládežníků byl vloni o vánočních postaven na návsí vánoční strom, ozdobený barevnými žárovkami, řetězy a ozdobami. Hezký pohled byl na něj zvláště večer. Zd. Folprecht
- **Sbor pro občanské záležitosti** v Sobotce uspořádal 16. prosince opět vítání nových občánků města do života. Tentokrát jich bylo přítomno se svými rodiči sedm. Krátký kulturní program připravily opět děti ze ZDŠ.
- **Počátkem roku 1973 se sloučilo** JZD Hřmenín s JZD Markvartice.
- **V krajské soutěži** skupinového nasazení obilních kombinů se umístily na druhém místě osádky z kooperativního sdružení JZD Sobotecka Josef Semecký - Milan Javůrek z Markvartic, Miroslav Kendík - František Hanuš z JZD Nástup a Jan Havel - Petr Václavík ze zemědělského odborného učiliště Mladějov. Sklidili se svými kombinajny E 512 celkem 749 ha obilovin a vylátli 29 vagonů zrna.
- **Při četbě článku o dr. Janu B. Novákovi** (ZŠS 1972, č. 11—12) se mi vybavila vzpomínka na rok 1934. Tehdy v květnu u Novákova památníku na Žďánku, kde je uložen popel zesnulého, byla uspořádána pietní slavnost. Jako slavnostní řečník promluvil dr. h. c. Josef Bohuslav Foerster. Z jeho projevu si dnes pamatuji nejasně jen povzdech: „Když nezaspívali zpěváci na rozloučenou, musíme být vděční sboru ptáčků, kteří nám zde zazpívali.“ Moji rodiče se vrátili z té pietní slavnosti dojíti a často vzpomínali na ten slunný květnový den na Žďánku u Malechovic, kam dr. Jan B. Novák tak rád jezdil. Jar. Šulc
- **Za otištění článku** Co s filmem v posledním dvojčísle loňského ročníku ZŠS nás pochválil prof. dr. Otakar Matoušek. Zároveň nás upozornil, že diskuse vyšla r. 1935 v 10. čísle sbírky Přednášky čs. rozhlasu. Ve stejném smyslu psal i dr. Jaroslav Šimůnek CSc., který dodává, že myšlenky z diskuse byly použity i v nedávno vyšlé knize Avantgarda bez legend a mýtů. Děkujeme.
- **Správa státního hradu Kost přijme** na letní sezónu pokladní. Pracovní doba v dubnu, září a říjnu 6 hodin, od května do srpna 8 hodin. Základní plat 800—900 Kčs měsíčně, příplatky za prodej upomínkových předmětů.
- **Ze sobotecké matriky 1972:** Město Sobotka mělo koncem roku 1972 (i s připojenými osadami) celkem 2307 obyvatel. Během roku zemřelo 38 občanů, narodilo se 34 nových občánků. Zvláště je třeba zaznamenat datum 4. dubna 1972, kdy se opět po 6 letech narodila sobotecká rodačka. Byla to Monika Pudilová, dcera Jaroslavy a Oldřicha Pudilových ze Sobotky čp. 425. Ostatní novorozenci spatřili světlo světa v porodnicích okolních měst, hlavně v Jičíně, a tam také byli zapsáni do matriky narozených. — Na Městském národním výboru v Sobotce bylo uzavřeno celkem 108 sňatků, z toho 33 novomanželských párů bylo ze Sobotce, 54 z ostatních matričních obvodů Jičína, 13 z Mladoboleslavska a 2 ze Semilsky. Naopak 16 novomanželských párů ze Sobotce uzavřelo sňatek jinde. — Nejstarší občankou města je Anna Kyzivatová ze Sobotky (nar. 8. XII. 1879), 94 let bude také Františka Picková z osady Lavice (nar. 16. X. 1879). Po nich následují: Marie Klímová ze Sobotky (31. XII. 1881), Zofie Goldbachová ze Sobotky (5. II. 1883), Františka Luštická ze Sobotky (15. VI. 1883) a Růžena Jiříčnaná ze Staňkovic Lhoty (17. XII. 1883). Mezi muži žádný devadesátník není, nejstarší jsou 86letí Josef Verner z Lavice (23. IV. 1887), Václav Pavloušek ze Sobotky (17. IX. 1887), Václav Kolumpek ze Sobotky (17. XII. 1887) a Josef Srb ze Sobotky (29. XII. 1887). L. Mrskošová - E. Pulpánová

● **Kulturní kalendář jednou větou:** 1. I. 1938 zemřel spisovatel Ferdinand Mačenka. 1. I. 1908 byla otevřena dívčí měšťanská škola v Sobotce. 4. I. 1768 se narodil sobotecký učitel Josef Petr Kašpar Dolenský. 5. I. 1848 se narodil sobotecký městský tajemník Václav Šolc. 8. I. 1918 byly zabaveny cínové varhanní píšťaly v kostelech v Oseku a Nepřívěci. 19. I. 1963 se konalo první veřejné vystoupení Recitačního studia Šrámkova domu. 22. I. 1898 se narodil v Sobotce známý houslista prof. Jaroslav Pekelský. 2. II. 1938 zemřela sobotecká kulturní pracovníce Růžena Černá. 8. II. 1958 zemřel sobotecký archivář Josef Jelínek. 9. II. 1838 se narodil spisovatel Josef Ladislav Turnovský. 11. II. 1888 se narodil podkostecký kronikář Rudolf Sušánka. 28. II. 1938 zemřel hasičský a samosprávný činovník František Havlík z Vesce.

● **V lednu oslaví významná životní jubilea dva věrní přátelé Sobotce.** 13. I. se dožívá sedmdesátky knihovník VHÚ **Miroslav Janovský**, který své srdce dělí mezi Jilemnicko a Sobotce, mezi krásnou knihu a drobnou grafiku, a 24. I. oslaví v plné životní a pracovní svěžesti své 85. narozeniny významný český historik **doc. PhDr. Karel Kazbunda** z Jičína. Oběma posíláme mnoho pozdravů a přejeme hodně zdraví do dalších let!

● **Naši jubilanti:** 90 let se dožívá 5. II. Žofie Goldbachová ze Sobotky. 85 let oslavují 15. II. Františka Slavíková a 29. II. Anežka Janků ze Sobotky (paní Janků ale své jubileum musí letos oslavit o den dříve). 80 let se dožívají 2. I. Marie Bakešová ze Sobotky a 17. II. Anna Linková ze Spyšové. 75 let se dožívají 6. I. Anna Bočková z Příchvoje a Marie Rakoušová z Čálovic, 27. I. Oskar Lange a 22. II. Františka Hendrychová ze Sobotky a 6. II. Františka Černá ze Stěblovic. 70 let oslavují 15. II. Marie Klabanová ze Stěblovic, 18. II. Františka Pěničková ze Zajakur a 26. II. Josef Ždánský ze Sobotky. 65 let se dožívají 3. I. Antonie Matějaková, 24. II. František Virský a 28. II. Františka Tichá ze Sobotky a František Šváb z Čálovic.

● **Sňatky:** 20. I. v Sobotce Helena Žemličková ze Sobotky a Václav Hlaváček z Dolního Bousova. 1. II. v Sobotce Jitka Najmanová ze Sobotky a Zdeněk Holý z Polubného.

● **Koncem roku 1972 byly uzavřeny ještě tyto sňatky:** 6. X. Iva Veverková ze Sobotky a Rudolf Koldovský z Dolního Bousova, 26. XI. na Sychrově Ludmila Hlubáčková z Rovně a Petr Koblře z Dolního Bousova.

● **Děkuji srdečně všem,** kdo se v tak hojném počtu přišli rozloučit s mým drahým manželem, panem Ladislavem Hortlíkem, býv. vedoucím hotelu Turistů v Sobotce. Zvláště děkuji za projevy soustrasti a květinové dary. Kdo jste ho měli rádi, zachovejte mu stálou vzpomínku.

Aloisie Hortlíková, manželka.
● **4. ledna byl tomu rok,** co nás opustil náš drahý manžel a tatínek František Černý ze Spyšové. Vzpomínáme stále a děkujeme všem, kdo si vzpomenu s námi. — Františka Černá a děti.

● **Sobotecký rodák Jan Kyzivát** zemřel 5. prosince 1972 v Burbanku v Kalifornii (USA) ve věku 62 let. Za moře odjel se svými rodiči a bratrem Aloisem v r. 1921 a do vlasti se již nikdy nepodíval. Jeho rodiče zde byli naposledy r. 1948 na sokolském sletu a sjezdu soboteckých rodáků. Celá rodina na svou původní vlast nikdy nezapomněla.

● **Neuvěřitelnou zprávu o tragickém úmrtí Otíka Petráčka** jsme dostali z Hradce Králové. Všichni účastníci posledních ročníků Šrámkovy Sobotky si zamilovali nejmladšího účastníka ŠS, neobyčejně zvidavého a inteligentního chlapce, který dosahoval výborných výsledků ve škole i v zájmové činnosti. Měl rád přírodu i dějiny, filatelii, hru na housle, ještě několik dní před smrtí se výborně umístil v krajských lyžařských přeborech. Sobotecko si hluboce zamiloval a těšil se na každou návštěvu našeho kraje. A tak mu dětský sbor při rozloučení v hradecké obřadní síni právem zazpíval a píseň Znáám já jeden krásný zámek... Bylo mu deset a půl roku, když 16. ledna 1973 zemřel. Pro nás však bude stále žít, veselý a šťastný, tak jak jsme ho viděli vloni pod Semtinskou lípou na startu Běhu ZŠS...

● **Úmrtí v prosinci:** 4. XII. Josef Drapák ze Sobotky - 33 let a Josef Maštálka z Dršťekryjí - 69 let. 6. XII. Josef Šnajdr z Rovně - 47 let. 8. XII. Vladimír Cvrček z Rytířovy Lhoty - 64 let. 17. XII. Marie Egrtová ze Skuřínky - 88 let a Anna Pasecká z Dobšic - 82 let. 18. XII. Václav Peteráč z Libošovic - 72 let. 19. XII. Božena Jirků ze Sobotky - 42 let. 21. XII. Bohuslava Šolcová ze Cvikova - 58 let. 22. XII. Zdeňka Mrázková z Libošovic - 76 let. 23. XII. Božena Kupcová z Ohařic - 74 let. 27. XII. Jaroslav Krupička ze Samšiny - 67 let. 27. XII. Anna Baláková ze Sobotky - 74 let. 29. XII. v Březnici Saba Hasmandová ze Sobotky - 74 let, 30. XII. Marie Vacková z Dobšic - 75 let.

Vážení přátelé,

dočetli jste, nebo — čtete-li nejprve Soboteckou všeobecnou — začínáte číst první stránky jubilejního X. ročníku Zpravodaje Šrámkovy Sobotky. Co říci jeho úvodem? Snad jen to, že stále rostoucí počet stálých odběratelů svědčí o tom, že ho máte rádi a že má co říci všem přátelům Sobotce. Ale o tom všem si řekneme podrobněji v září, kdy tomu bude 10 let od vydání 1. čísla řádného ZŠS. Tam budou také statistiky a další zajímavosti, které jinak patří do prvního čísla ročníku.

Dnes jen několik technických informací. Jak víte, zavedla naše pošta od r. 1973 **poštovní směrová čísla**. Ta musíme psát i na adresy našich odběratelů. Pan Josef Volf z Prahy si dal práci s vyhledáním těchto čísel, což se mu podařilo u většiny adres. Přesto ale prosíme všechny stálé odběratele Zpravodaje, aby nám správnost svých poštovních směrových čísel potvrdili tím, že je napíší na **složenkou**, která je připojena k dnešnímu číslu a kterou nám poukáží předplatné v dobrovolné výši (organizace ve výši 25 Kčs). Za předtištěné ZPRAV pište na složence opět své odběratelské číslo. Platíte-li jednu složenkou za více odběratelů, napište na ni i jejich jména a směrová čísla. **Předplatné** nám pošlete — naléhavě prosíme — **do konce března 1973**, abychom pak mohli ihned rozmnožit nový adresář. Naše adresa je: Redakce ZŠS, 507 43 Sobotka.

Děkujeme všem přátelům, kteří nám až dosud pomáhali Zpravodaj spoluvytvářet svými články, zprávami, zasíláním výstřižků a různých upozornění i přátelskými dopisy a věcnou kritikou. Děkujeme i všem dalším spolupracovníkům za pomoc při rozeslání časopisu a turnovské Severografii za vzorný tisk. Pomáhejte nám i nadále! Jsme vám vděční za každou — i sebemenší zprávu, upozornění či novinový výstřižek. Nezapomeňte ani na upozornění na životní jubilea, sňatky, literární či jinou významnou veřejnou činnost všech rodáků a přátel Sobotce. Nedostaneme-li tyto zprávy od vás, nesmíte se zlobit, že jsme o nich nepsali — redakce není vševedoucí. Hlavně nám stále chybí příspěvky o práci soboteckých závodů a organizací.

Závěrem upozorňujeme opět čtenáře, kteří si Zpravodaj schovávají, že si mohou napsat redakci o cyklostylovaný obsah minulého (i starších) ročníků. Pokud si časopis neschováváte, prosíme vás jménem nových odběratelů o zaslání starších čísel na adresu redakce — rádi bychom vyhověli jejich žádostem o minulá ročníky, ale nemáme je k dispozici.

Mnoho zdraví a úspěchů v roce 1973 vám přeje

redakce ZŠS